

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen
van het MINISTERIE VAN OORLOG

Hoofdredacteur: E. J. C. VAN HOOTEGEM, Kolonel van de Generale Staf

Redactie: W. DEN TOOM, Commodore Koninklijke Luchtmacht
Ir. L. W. C. ADANK, Kolonel van de Technische Staf
F. VAN PELT, Majoor van de Generale Staf

Abonnement f 3 per kwartaal. Buitenland f 15 p. jaar. Losse ex. f 1.25. NADRUK VERBODEN
MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V., Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders	166
Mededelingen van de Chef van de Generale Staf	166

Redactioneel gedeelte

Van de redactie	168
Tanks !! (II), door J. A. C. Bartels, Majoor van de Generale Staf, Hoofd G3-4 Div.	169
Helicopters, Militair Geneeskundige Dienst en tactiek, door H. Stig- ter, Luitenant-Kolonel vlieger-arts en M. B. Bloch, Majoor-arts ..	174
De bewaking in de bewegelijke verdediging, door E. Th. Poppe, Majoor der Infanterie	186
Moderne strijd in polderland (III), door J. Sjoerds, Majoor der Infanterie, Staf NTB	193
Een andere koers, door H. Ch. Kremer, Kolonel der Artillerie	199
Kleine zelfstandige gevechtsgroepen in de infanteriedivisie, door W. Oliemans, Kapitein der Infanterie	205
Organisatie en taak van de afdeling „Logistieke Operatiën” van het basiscommando, door W. F. Smit, Majoor van de Generale Staf, Hoofd van de Afdeling Logistieke Operatiën van het Basiscom- mando	210
De lichamelijke oefening in militair verband, door J. C. van Spron- sen, Kapitein der Koninklijke Luchtmacht	217
Uit de buitenlandse vakpers	185, 192, 220

DE MILITAIRE SPECTATOR, 126e Jaargang nr 4, 165—220, Den Haag, april 1957

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen
van het MINISTERIE VAN OORLOG

Hoofdredacteur: E. J. C. VAN HOOTEGEM, Kolonel van de Generale Staf

Redactie: W. DEN TOOM, Commodore Koninklijke Luchtmacht
Ir. L. W. C. ADANK, Kolonel van de Technische Staf
F. VAN PELT, Majoor van de Generale Staf

Abonnement f 3 per kwartaal. Buitenland f 15 p. jaar. Losse ex. f 1.25. NADRUK VERBODEN
MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V., Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders	166
Mededelingen van de Chef van de Generale Staf	166

Redactioneel gedeelte

Van de redactie	168
Tanks !! (II), door J. A. C. Bartels, Majoor van de Generale Staf, Hoofd G3-4 Div.	169
Helicopters, Militair Geneeskundige Dienst en tactiek, door H. Stig- ter, Luitenant-Kolonel vlieger-arts en M. B. Bloch, Majoor-arts ..	174
De bewaking in de bewegelijke verdediging, door E. Th. Poppe, Majoor der Infanterie	186
Moderne strijd in polderland (III), door J. Sjoerds, Majoor der Infanterie, Staf NTB	193
Een andere koers, door H. Ch. Kremer, Kolonel der Artillerie	199
Kleine zelfstandige gevechtsgroepen in de infanteriedivisie, door W. Oliemans, Kapitein der Infanterie	205
Organisatie en taak van de afdeling „Logistieke Operatiën” van het basiscommando, door W. F. Smit, Majoor van de Generale Staf, Hoofd van de Afdeling Logistieke Operatiën van het Basiscom- mando	210
De lichamelijke oefening in militair verband, door J. C. van Spron- sen, Kapitein der Koninklijke Luchtmacht	217
Uit de buitenlandse vakpers	185, 192, 220

DE MILITAIRE SPECTATOR, 126e Jaargang nr 4, 165—220, Den Haag, april 1957

Officiële Mededelingen van het MINISTERIE VAN OORLOG

UIT DE LANDMACHT- EN LUCHTMACHTORDERS

LANDMACHTORDERS

LaO Nr 57019 — Voortzetting van de tradities in de K.L.

De tradities van het voormalige 10e Regiment Infanterie zullen, in stede van door het Regiment Johan Willem Friso, worden voortgezet door het Regiment Infanterie Chassé, dat reeds de tradities

voortzet van het 7e Regiment Infanterie, waaruit 10 R.I. in 1904 is voortgekomen.

De tradities van het voormalige 4e Regiment Veldartillerie zullen in stede van door het Regiment Veldartillerie Van Essen door het R.V.A. Prins Frederik, dat reeds de tradities voortzet van het v.m. 3 R.V.A., waaruit 4 R.V.A. in 1905 is voortgekomen, worden voortgezet. De tradities van het voormalige 5e, 6e, 7e, 8e en 9e R.V.A. en van het 10e, 11e en 12e Regiment Motorartillerie worden in de huidige K.L. niet voortgezet.

Mededelingen van de CHEF VAN DE GENERALE STAF

OPGAVE VAN VERSCHENEN VOORSCHRIFTEN ENZ.

VS 2-1324 De oplegging en het 1e en 2e echelons onderhoud van opgelegde goederen bij de KL in tijd van vrede.

VR 2-1368A 3e en 4e Opgaven van wijzigingen en aanvullingen op „Tactische aanwijzingen voor het optreden der landstrijdkrachten in de atoomoorlog”.

VS 2-1399/1 2e Opgave van wijzigingen op „Organisatieschema's buiten divisieverband. Infanterie”.

VS 2-1399/2A 1e Opg. v. wijzigingen op idem „Luchtdoelartillerie”.

VS 2-1399/4 2e Opg. v. wijzigingen op idem „Genie”.

VS 2-1399/5 1e Opg. v. wijzigingen op idem „Verbindingsdienst”.

3143 (VGVK 7) Verdragen, wetten en besluiten betreffende Internationaal recht, deel 3 — Verdragen enz. van belang voor het landoorlogsrecht.

VTH 10-504 Waterverhitter voor afwasketel, cpl. (codenr 50.2160) en waterverhitter voor aanhangwagen met watertank, cpl. (codenr 50.2210).

VS 11-7 Memorandum voor radiotelefonie, 2e druk (1e druk is vervallen).

14-2609/1 1e Opg. v. wijzigingen op 14-2609/1 (nieuw nr 14-1/1) „Verzamelde bepalingen t.b.v. het voeren van een zelfstandige administratie, deel 1”.

— 1e Opg. v. wijzigingen op „Grondsla-

gen Opleiding deel III - Individuele opleiding bij parate eenheden.”

— Voorschrift reizen naar, in en uit het buitenland. Gewijzigd bij LO 57008 in 1957.

— 8e t/m 14e Wijziging op „Lijst van krachtzijnde SNL's, TH's en TM's”.

— 2e Opgave van wijzigingen op „Naamen en codelijst Hoofduitrustingsstukken. Leger Intendance materieel”.

Schijf 760 KSO schoolschieten (10 m) voor geweer LE nr 2 met oogdopvizier.

OK 5-209/1 (Onderhoudskaart) Dagelijks prev. onderhoud voor Aggregaat, dieselmotoraandrijving op 2-wielig onderstel met luchtbanden, etc. codenr 45.1119 fabr. Bauscher, stocknr 17-4915, 751-100N.

OK 5-209/2 (Onderhoudskaart) Wekelijks en maandelijks preventief onderhoud voor idem.

OK 5-272/1 (Onderhoudskaart) Dagelijks preventief onderhoud voor Aggregaat, benzinemotoraandrijving etc. fabr. Imperia, codenr 45.140.

OK 5-272/2 (Onderhoudskaart) Wekelijks en maandelijks prev. onderhoud idem.

SK 5-758 Smeerkaart Vlammenwerper, draagbare, M2A1.

IK 10-504 Instructiekaart. Aanwijzingen voor waterverhitters v. afwasketel, cpl. (codenr 50.2160) en waterverhitters v/aanhangwagen m/watertank, cpl. (codenr 50.2210).

IK 10-507 Instructiekaart. Aanwijzingen

voor kachel, tent-, klein (Aladdin) (code-nr 50.4331).

IK 11-6 1e Opgave van wijzigingen op Instructiekaart nr 11-6, 1e druk „Memorandum voor het opstellen van een bericht”.

IK 11-6 Instructiekaart. Memorandum voor het opstellen van een bericht, 2e druk.

IK 11-7 Instructiekaart. Memorandum voor radiotelefonie, 2e druk. (1e druk vervalt).

CURSUSSEN.

A. Algemene cursussen van de Inspecteur der Opleidingen.
nr 5 Atomische, Biologische en Chemische Oorlogsvoering, 2e druk (2e

druk is gelijk aan 1e druk + 1e Opg. nr 12 Verbindingsdienst voor alle v. wijz.).
wapens en dienstvakken, 2e druk (1e druk is vervallen).
nr 32 Verkeerscontrole, Verkenning en Voorbereiding.

B. Cursussen van de Inspecteur der Infanterie.

20-16 De Pelotons van de ondersteuningscompagnie in de aanval.

30-11 B Het peloton en de compagnie zware mortieren in de verdediging.
40-9 Organisatie en techniek van de vuurwapenbestrijding.

D. Cursussen van de Inspecteur der Artillerie.

30-10 Artillerie verbindingen, 2e druk (1e druk vervallen).

De legerleiding stelt er prijs op vast te stellen, dat het adverteren in dit tijdschrift uiteraard het verkrijgen van voorkeur voor leveranties aan de Koninklijke landmacht of aan de Koninklijke Luchtmacht niet kan inhouden.

Einde van de Officiële mededelingen van het Ministerie van Oorlog.

BANDEN 1956

De geheel linnen banden voor de jaargang 1956 zijn nu direct leverbaar à 3,25 per stuk.

Levering uitsluitend na vooruitbetaling per giro (nr 44715) of per postwissel. Bestellingen te richten aan:

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V.
Zwarteweg 1 - Den Haag

BETALING ABONNEMENT

2e KWARTAAL 1957

Tot 7 april a.s. bestaat gelegenheid het abonnement voor het 2e kwartaal 1957 à f 3,— te voldoen per postwissel of door overschrijving op postrekening Nr 44715 ten name van Moorman's Periodieke Pers N.V. met vermelding: „abonnement De Militaire Spectator, 2e kwartaal 1957”.

Wie na 7 april gireert is f 0,25 incassokosten verschuldigd, daar dan de kwitanties in omloop zijn.

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V.
ZWARTEWEG 1, DEN HAAG

Van de redactie

Majoor der Artillerie J. G. J. VAN DER HULST zal, na jaren lang zijn beste krachten aan de Militaire Spectator te hebben gewijd, op 1 april de redactie verlaten in verband met het feit, dat zijn huidige werkkring hem niet in de gelegenheid stelt zijn energie ten volle te blijven ontplooiën. Toen majoor Van der Hulst ons zijn besluit mededeelde hebben wij dit uiteraard geaccepteerd, ons evenwel realiserende dat wij in de toekomst een medewerker zullen moeten missen, die gedurende een lange periode blijk heeft gegeven te verstaan, wat loyaliteit betekent en die, in een periode waarin mededeling van militaire wetenschap aan anderen noodzakelijk was om een goed leger op te bouwen, al zijn tijd hieraan heeft gegeven. Getuigen hiervan zijn de vele en uitstekende artikelen, geschreven in de jaren dat hij de functie bekleedde van leraar in de artilleriewetenschap aan de Hogere Krijgsschool. Wij zijn hem zeer veel dank verschuldigd.

Ir. L. W. C. Adank

Zijn plaats in de redactie zal worden ingenomen door de Kolonel van de Technische Staf ir. L. W. C. ADANK.

Kolonel ADANK, afkomstig van de KMA, werd in 1932 benoemd tot 2e Luitenant der Artillerie en te werk gesteld bij 6 RVA. Per 1 mei 1936 werd hij gedetacheerd bij de Artillerie Inrichtingen. Van 1 september 1937 tot 1 april 1939 werd hij, als keuringsofficier voor infanteriegeschut, naar Oostenrijk gezonden.

Na de tweede wereldoorlog werd de toenmalige Kapitein Adank overgeplaatst naar de Technische Staf der KL voor het volgen van de cursus Hogere Technische Vorming te Delft, alwaar hij in 1950, aan de TH, het diploma haalde voor natuurkundig ingenieur. Het brevet voor hogere technische bekwaamheid volgde in 1951.

Kolonel ADANK doet thans dienst bij het Directoraat Materieel Landmacht en wel in de functie van Adjunct-DML. Hij is tevens gedelegeerde van de MvO bij de Rijksverdedigingsorganisatie TNO.

Met Kolonel ADANK heeft de redactie van de Militaire Spectator zich een medewerker verworven, aan wie de beoordeling van de steeds belangrijker wordende technische onderwerpen met vertrouwen kan worden toevertrouwd. De redactie heet hem welkom in haar midden.

Tanks!! (II)

door J. A. C. BARTELS, *Majoor van de Generale Staf, Hoofd G3-4 Div.*

„Dispereert niet”

J. Pzn. Coen.

Het commentaar in het maartnummer van de LtKol der Inf S. d a C o s t a en de Majoors der Inf D. B. W. v a n A r d e n n e, G. M e n s i n k en J. M. L a g e n d i j k, op mijn artikel „TANKS”, heb ik met veel genoegen gelezen. Alvorens echter over te gaan tot het geven van mijn wederwoord, lijkt het mij dienstig de factoren, waarop ik mijn standpunt heb opgebouwd, nader uiteen te zetten.

1. **Opdracht:** De KL heeft de opdracht, in samenwerking met de bondgenoten, een uit het oosten komende vijand door *agressief* optreden een halt toe te roepen, aan te grijpen en te vernietigen. Bij het uitvoeren van deze opdracht dient men voor ogen te houden, dat wij dit in eerste aanleg zonder hulp, dus geheel zelfstandig, op het ons toegevozen frontgedeelte zullen moeten doen.

2. **Vijand:** De middelen, waarover het oosten beschikt behoeft ik hier niet nader uiteen te zetten. Wel wil ik er met nadruk op wijzen, dat een groot deel van deze middelen bestaat uit *gepantserde* en *gemechaniseerde* divisies, gereed om op het eerste teken voorwaarts te gaan.

3. **Moreel:** Ons moreel is hoog, maar kan nog hoger! Het lijkt mij persoonlijk, dat de infanterie zichzelf nodeloos onderschat door te zeggen, dat enige tanks in een steunpunt aanwezig moeten zijn wil althans het moreel niet duchtig worden geschaad. Doen wij, als de nood aan de man komt, onder voor de Polen in POZNAN of de Hongaren in BOEDAPEST, die met zeer eenvoudige middelen de Russische tanks aanvielen en vernietigden? *Nee, beslist niet.* Teneinde echter het moreel zo hoog mogelijk op te voeren **MOET:**

a. de infanterie beschikken over voldoende antitankwapens:

b. een ieder de individuele tankbestrijding beheersen en hebben beoefend.

4. **Eigen middelen:** Ook deze mogen als bekend worden verondersteld. Zij behoren tot het beste, wat de westerse wapensmeden hebben kunnen maken. Voor ons moge het weinig lijken, maar hiermede zullen we het kunnen en moeten doen, nu en in de eerste fase van het uitbreken van een conflict. Wellicht ten overvloede wil ik er nogmaals op wijzen, dat de wenselijkheid en mogelijkheid bestaan om met de in ons land beschikbare halfrupsvoertuigen één of zo mogelijk twee compagnieën „bereden” te maken.

5. **Terrein:** Naast NEDERLAND is voor ons de NOORDDUITSE laagvlakte van belang. Dit terrein is, op een enkel stuk na, zeer geschikt voor het optreden van *gepantserde* en *gemechaniseerde* eenheden.

6. **A.-Potentieel:** Ik heb het A-wapen met opzet niet onder „EIGEN MIDDELEN” genoemd. Zolang het A-wapen niet organiek tot de uitrusting van een LK behoort, doen wij er beter aan, althans voorlopig, hier niet al te veel op te rekenen. Krijgt men er als de nood aan de man

komt toch de beschikking over, dan is het een zeer welkome bate en spaart het andere middelen.

7. **Organisatie:** Aangezien eerst kort geleden in de dagbladen werd bekend gemaakt, dat de KL zou worden gereorganiseerd, kon ik in januari bezwaarlijk verder gaan dan een vage aanduiding. De organisatie van het nieuwe LK is thans voldoende bekend en behoeft niet verder te worden omschreven. Zonder al te ver op deze nieuwe organisatie in te gaan, wil ik hier opmerken:

a. wanneer we deze nieuwe organisatie, die nu in grote trekken is aanvaard, nader willen bestuderen, moeten we ons losmaken van ALLE andere organisaties en het gebruik daarvan. De nieuwe organisatie hebben we nu en daar moeten wij onder alle omstandigheden uithalen wat er uit te halen valt. Dit is, met een hoog moreel, de wil om te vechten en met de beschikbare middelen, zeer wel mogelijk,

b. het aantal van twee tankbataljons per divisie voldoet aan redelijk te stellen eisen. Zelfs wanneer we dit aantal zouden verhogen, zouden we nog, zolang de infanterie niet „bereden” is gemaakt, moeten spreken over een „*infanteriedivisie*”.

En nu mijn wederwoord, waarbij ik niet iedere schrijver op de voet zal volgen, doch hun commentaar samenvattend zal behandelen.

Aanval

Alhoewel ik in mijn voorgaande artikel uitsluitend de infanteriedivisie in de verdediging heb gezien, menen de Majoor Van Ardenne en Mensink toch een commentaar op de „Aanval” te moeten geven. Met hetgeen de beide heren over de aanval schreven ben ik het echter maar ten dele eens. Het door hen gestelde ging goed tot 1918, toen de tanks een gemiddelde snelheid hadden van 3 à 4 km per uur en een actieradius van 15 km. Nadien heeft de tank een geweldige verandering ondergaan en is de gemiddelde snelheid en actieradius ongeveer vertienvoudigd. Hiervan dienen we bij onze beschouwingen dan ook uit te gaan: *we moeten de grotere snelheid behouden en gebruiken.*

Dit houdt echter in, en dit geldt vooral voor de infanterie die de tanks steunt, dat de andere wapens over dezelfde mobiliteit moeten beschikken. Slechts indien aan de eis van evenredige mobiliteit is voldaan vullen in het hedendaagse gevecht de infanterie en de tanks elkander aan. Mobiliteit zal een zeer belangrijke factor zijn op het toekomstige gevechtveld.

Dat er voor het gebruik van tanks geen vaste regels kunnen worden gegeven is onjuist. De belangrijkste is, dat de tanks in massa moeten worden ingezet, hetgeen dan ook in geen der drie artikelen wordt ontkend. De overige beginselen betreffende de inzet van tanks kan men in de voorschriften vinden!

Dat het van gebrek aan inzicht zou getuigen om nimmer tanks bij de aanvallende infanterie in te delen is volkomen juist. De infanterie, welke in de eerste aanleg nauw met de in massa aanvallende tanks moet samenwerken, moet dan echter zoals ik reeds eerder betoogde „bereden” zijn. Een verhouding van twee „bereden” compagnieën per tankbataljon acht ik aanvaardbaar, een verhouding van een „bereden” bataljon per tankbataljon noem ik ideaal.

Achtervolging

Dat de tanks, in het bijzonder bij het uitbuiten van het succes en bij de achtervolging, geconcentreerd moeten worden gebruikt trek ik in twijfel. In dit geval hebben we te maken met een gedesorganiseerde vijand en zal men trachten zo snel mogelijk — zonder geïsoleerde weerstanden aan te grijpen en op te ruimen — naar terreinafscheidingen, verkeerscentra, enz., op te rukken om teruggaande vijandelijke onderdelen te kunnen opvangen en vernietigen. Teneinde nu zo snel mogelijk voorwaarts te kunnen gaan zal men in zo veel mogelijke kleine colonnes, waarbij het eskadron de kleinste tactische eenheid is, langs verschillende wegen oprukken. De tankonderdelen worden dus over een grotere breedte, uiteraard afhankelijk van het terrein en het wegennet, echter onder éénhoofdige leiding, ingezet. In deze fase kan dus moeilijk van een geconcentreerd gebruik worden gesproken. Deze wijze van oprukken moet echter zodanig zijn, dat bij het ontmoeten van een grote weerstand, zo snel mogelijk, door een samentrekken, een inzet in massa weer mogelijk wordt. De vijand heeft zich dan in deze fase wederom hersteld en er kan van achtervolging of uitbuiten van het succes niet meer worden gesproken.

Verdediging

Bij het lezen van de commentaren kan ik mij niet aan de indruk onttrekken, dat de schrijvers zich te veel op het standpunt stellen van de commandant van een bataljonssteunpunt. Het is volkomen juist, dat de steunpunten een zeer belangrijk deel vormen van verdediging. Maar daarmee zijn we er niet. De verdediging moet *actief* en *agressief* worden gevoerd. Dat wil zeggen: wanneer wij noodgedwongen tijdelijk in de verdediging gaan, moet een vijand die het gelukt onze stelling binnen te dringen of één of meer steunpunten ernstig te bedreigen, onmiddellijk worden aangegrepen en vernietigd. Met andere woorden; een groot deel van de beschikbare infanterie houdt die terreingedeelten vast, welke voor ons van belang zijn voor het behoud van de stelling. Zij vervult dus in dit deel van de verdediging een min of meer passieve rol. Het actieve deel van de verdediging kan in onze verhoudingen, gezien de beschikbare middelen, alleen met de beschikbare tanks geschieden, gesteund door „bereden” infanterie en door artillerie. Beide componenten kunnen door hun mobiliteit snel door de divisiecommandant daarheen worden gedirigeerd, waar het nodig mocht blijken.

De steunpunten moeten er aan gewend raken, dat de beslissing en de eventuele hulp van *buiten* het steunpunt komt. De divisiereserve komt van buiten en blijft buiten de steunpunten. Zij treedt op tegen een vijand die tussen de steunpunten is doorgedrongen of tegen een vijand die een der steunpunten op het punt staat binnen te dringen. Het optreden in een steunpunt is niet mogelijk aangezien de steunpunten zich uit den aard der zaak, o.a. door het aanleggen van beschermende mijnevelden, een grote antitankbeveiliging hebben verschafte. De in het steunpunt binnengedrongen vijand zal door de steunpuntbezetting tot staan moeten worden gebracht en met eigen middelen worden vernietigd. Dit geldt dus ook voor eventueel doorgedrongen vijandelijke tanks, hetgeen de steunpuntbezetting, zolang wij niet over een slagkracht op hoger niveau beschikken, zal moeten doen *zonder*

tanks. De infanterie zal dan ook in onze huidige constellatie het besef moeten krijgen dat zij het, in het steunpunt, zonder het normaal ingedeelde peloton tanks moet doen, waardoor het mogelijk wordt de redding brengende vuist groter en sterker te maken.

Tenslotte wil ik nog opmerken, dat men niet al te hoge verwachtingen moet koesteren van het van stelling veranderen van de in een steunpunt opgestelde tanks tijdens een vijandelijke aanval. Het zicht van de tankbemanning wordt door stof en rook, als gevolg van het vijandelijke vuur, tot een minimum teruggebracht. De Amerikaanse instructiefilm T.E.J.-1681 *Infantryweapons against tanks* geeft hiervan een zeer goed beeld.

Nu nog een enkel woord over het verdiepen van de antitankverdediging. In de eerste plaats vraag ik mij af of we in de verdediging op brede fronten, waarbij de steunpunten ver van elkaar zijn gelegen, nog kunnen spreken van een antitankfront. Indien deze vraag niet bevestigend kan worden beantwoord, kan moeilijk van een verdiepen van een antitankfront worden gesproken. Wil men deze term toch aanhouden, dan geeft de opgestelde divisiereserve reeds een passieve beveiliging in de diepte van de stelling. Deze beveiliging wordt actief door het beweeglijk optreden tijdens een tegenaanval.

Tegenaanval

Het moge vreemd klinken, dat *alle* tanks in massa moeten worden ingezet tegen een doorgedrongen vijand, maar hierbij mogen wij het volgende niet uit het oog verliezen. Gezien de grote ruimten tussen de steunpunten en de beschikbare middelen van de vijand doen wij er goed aan er in beginsel rekening mee te houden, dat een eventuele penetratie van de vijand een sterke zal hebben van tenminste één tankbataljon. Wanneer we zo gelukkig zijn, dat slechts één vijandelijk tankbataljon penetreert, dan is de verhouding 2 : 1 m.i. volkomen gewettigd.

Valt de vijand met minder sterke krachten aan, dan is het uit den aard der zaak verantwoord hiertegen een deel van de divisiereserve in te zetten.

Mocht de verhouding voor ons ongunstiger zijn, dan nog zullen we moeten overgaan tot de tegenaanval, waarbij uiteraard ons moreel, onze wil om te vechten en een betere bewapening een grote rol zullen spelen. De krijgsgeschiedenis heeft voorbeelden te over, dat het geluk met de stoutmoedigen is.

AT-wapens

Dat alle AT-wapens — ook de SS 10 en de verbeterde uitgave daarvan — in het algemeen het nadeel hebben te snel te worden onderkend, meen ik in twijfel te moeten trekken. De eerste eis waaraan deze AT-wapens moeten beantwoorden is dat zij gemakkelijk gemaskeerd in het terrein kunnen worden opgesteld. Welnu, hieraan voldoen zij. Wanneer worden zij dan onderkend? Op het moment, dat zij het vuur openen! Het gevolg hiervan is, dat de vuuropening in de verdediging zo laat mogelijk dient te geschieden. Openen deze wapens reeds op grote afstand het vuur op de vijandelijke tanks, dan heeft de vijand nog ruimschoots de tijd hierop artillerievuur, waarover hij in ruime mate beschikt, aan te vragen. Bij een zo laat mogelijke vuuropening van de AT-wapens hebben

we het voordeel van een grotere trefzekerheid met de gewenste doorslag in het vijandelijke pantser en heeft de vijand nagenoeg geen tijd meer om artillerievuur aan te vragen, waarvan hij dan bovendien zelf ook hinder zou ondervinden.

De AT-mijn is inderdaad een probaat middel tegen tanks. Ik vraag mij echter af, of men, gezien de enorme afstanden die zich bij de verdediging op brede fronten voordoen, nog wel zoveel verdedigende en tactische mijnevelden zal kunnen aanleggen.

Wellicht ten overvloede, wil ik in dit verband wijzen op de drie factoren, *waarneming*, *antitankverdediging* en *maskering*, die de keuze van een stelling bepalen. Gezien de beperkte mogelijkheden (tijd en middelen) voor het aanleggen van een kunstmatige tankhindernis, dient er in de eerste plaats naar te worden gestreefd de stelling achter een natuurlijke hindernis te kiezen.

Conclusies

Ik ben van mening, dat ik in het voorgaande de meeste argumenten en conclusies heb weerlegd. Eén conclusie wil ik hier toch, zij het dan ook zeer in het kort, nog behandelen. De conclusie „Door het ontbreken van een pantserdivisie moet noodgedwongen tot versnippering van tanks (door indeling in de infanteriedivisie) worden overgegaan” gaat niet op. Dit is onjuist, aangezien het tevens inhoudt dat de infanterie, indien wij wel over een pantserdivisie beschikten, helemaal geen tanks zou krijgen. Mocht dit laatste ooit het geval worden, dan zal ik een artikel „*Infanterie!!!*” schrijven.

Besluit

Ik wil mijn wederwoord besluiten met de volgende ernstige waarschuwing.

Het aanwijzen van het tankwapen als statisch antitankwapen betekent in wezen de versnippering van een zeer waardevol middel. Het is beslist een grote fout dit kostbare aanvalswapen in de antitankverdediging te verbruiken!!

Naschrift van de redactie

Het ligt in de bedoeling in het mei-nummer de discussie over dit onderwerp voorlopig te beëindigen met het publiceren van de mening van de tactische reglementen-commissie van de HKS, welke mening door de Directeur van deze inrichting wordt gedeeld en dus te beschouwen is als doctrine.

Helikopters, Militair Geneeskundige Dienst en . . . taktiek

*door H. STIGTER, Luitenant-Kolonel vlieger-arts en
M. B. BLOCH, Majoor-arts.*

Ieder, die dit opschrift leest en weet, welke moeilijkheden er rijzen bij de afvoer van gewonden, zal een ogenblik geneigd zijn, de helikopter als het ideale transportmiddel voor dit doel te zien.

Mogelijk zal hij in zijn enthousiasme er zelfs toe kunnen komen om te zeggen, dat nu alle problemen uit de wereld zijn geholpen. Je pikt de gewonde van het slagveld op en deponeert hem op de operatietafel, en het zou dus een kwestie zijn van het aantal helikopters, dat kan worden aangeschaft.

Toch is dit een al te optimistisch standpunt, want er zijn een aantal argumenten aan te voeren, die even zovele beperkingen vormen voor een algemeen gebruik van de helikopter.

De kleine helikopter, de enige die onmiddellijk aan het front bruikbaar is, kan liggende patiënten alleen buiten de cabine meevoeren. Patiënten kunnen dus tijdens de vlucht niet worden geholpen en de vlucht mag slechts een zeer beperkte tijd duren of er moet onderweg gelegenheid bestaan tot landen. Dit vervoer biedt, geneeskundig gezien, ernstige bezwaren.

Aan de andere kant mag niet uit het oog worden verloren, dat het hoge tempo, dat bij het in- en uitladen kan worden bereikt, onschatbare voordelen oplevert.

In tegenstelling tot verschillende andere auteurs zijn wij ervan overtuigd, dat belligerenten er nooit toe te brengen zullen zijn, helikopters onder dekking van het Rode Kruisembleem boven het slagveld, dus het front, te laten rondvliegen om aldaar gewonden op te nemen. Hierdoor immers zou een ontoelaatbaar inzicht in het verloop van elkaars stellingen mogelijk zijn. De helikopter zal dan, als de morele dekking van het Rode Kruis ontbreekt, de materiële dekking van de terreinsomstandigheden niet kunnen ontberen. Dit betekent dat zij, als regel, bij overzichtelijk en open terrein, niet bruikbaar zal zijn voor de afvoer van gewonden van het front naar de bataljonshulppost.

De huidige helikopter moet, om bij uitvallen van de motor met behulp van autorotatie veilig te kunnen landen, een vlieghoogte van ongeveer twee honderd meter houden. Dit wil zeggen, dat het oude beproefde „huisje-boompje-beestje“-vliegen voor deze helikopter een vrij groot risico oplevert.

De helikopter is momenteel zo kostbaar, dat het alleen om deze reden al vrijwel onmogelijk is in vredetijd voldoende van deze toestellen, en vooral ook de daarbij behorende reservedelen, als oorlogsvoorraad op te leggen. Onder „voldoende“ wordt hier verstaan het aantal, benodigd om alle patienten, in plaats van per jeep, per helikopter af te voeren.

Het onderhoud eist zeer vele manuren, waardoor de orthodoxe helikopter, ook in het gebruik, zeer duur is.

Nachtvliegen is met een helikopter slechts onder bepaalde omstandigheden mogelijk, namelijk bij voldoende zicht, bekendheid met het terrein, bebakening van de route, herkenbaarheid of bebakening van het landingspunt. Blindvliegen is in het geheel (nog) niet mogelijk. Wel heeft men in de Verenigde Staten ook voor helikopters enige navigatie-instrumenten ontworpen om het bovengenoemd probleem tot een oplossing te brengen, maar ook dit instrumentarium vertegenwoordigt een zeker gewicht, waardoor het nuttige laadvermogen weer vermindert, hetgeen vooral bij kleine helikopters een bezwaar kan zijn.

Hoewel in Korea en in Dien Bien Phoe wel degelijk gebruik is gemaakt van helikopters om, zelfs uit het vijandelijk gebied, gewonden weg te halen mag niet uit het oog worden verloren, dat het daar door de terreinomstandigheden soms onmogelijk was patiënten op andere wijze af te voeren. Wat men noodgedwongen doet, mag men echter niet als regel voorschrijven. Dit was de uitzondering, die de regel bevestigt. In Dien Bien Phoe beperkte men zich overigens, voor de eindfase, tot afvoer van steunpunten naar het centrum der stelling en eerst na overeenkomst met de vijand; toen de strijd reeds bijna beslecht was, vlogen de helikopters de patiënten verder naar achteren, waar zij werden afgevoerd naar Hanoi.

Een verdere beperking van het gebruik van de helikopter vindt zijn oorzaak in het geringe vliegbereik tengevolge van de relatief geringe snelheid en het hoge brandstofverbruik per paardekracht. Lt. Col. Frank G. Forrest, die, in een artikel in de Army Forces Combat Journal van juni 1955, een vergelijking heeft getrokken tussen helikopter en vliegtuig, komt tot de conclusie, dat de helikopter economischer valt te gebruiken, als de afstand 40 mijl niet te boven gaat.

Bij operaties in bergterrein kan het betrekkelijk lage plafond van de helikopter een rol spelen, omdat bij hooggelegen startterreinen het stijgvormogen in aanzienlijke mate vermindert.

Men zal nu wellicht tot de conclusie zijn gekomen, dat de schrijvers iets tegen het gebruik van helikopters hebben. Dit is geenszins het geval; integendeel, wij zijn er voorstander van, doch willen het nut voor de MGD in het algemeen, en voor de afvoer van gewonden in het bijzonder, nuchter beschouwen. Wij hebben daarom getracht, door een opsomming van de bovenstaande, min of meer negatieve gegevens de lezer tot de kritische instelling te brengen, die bij het bezien van het overige deel van dit artikel gewenst is.

Wij willen trachten te komen tot een *doctrine*, neergelegd in een aantal geletterde (A, B, enz.) richtlijnen, waarbij wij ons zullen laten leiden door de hierboven opgesomde beperkingen.

Wij hebben voorts in een aantal genummerde (1,2,3, enz.) punten de invloed vastgelegd die we van deze doctrine, ten aanzien van de *taktiek*, kunnen verwachten. Bij dit alles zullen wij een scherp onderscheid moeten maken tussen het gebruik van de kleine helikopter, geschikt voor het meevoeren van twee, buiten de cabine liggende patiënten, en de grote helikopter, geschikt voor vervoer van zes of meer, in de cabine zittende of liggende patiënten.

Wij wezen reeds op het feit, dat er bezwaren bestaan tegen het rond-

vliegen van helikopters boven het slagveld onder dekking van het Rode Kruisembleem. Ook geneeskundig bestaat er een bezwaar tegen het op-halen van het slagveld. Om het effect van de helikopter zo nuttig mogelijk te doen zijn, zal deze namelijk zo kort mogelijk op de grond moeten blijven. De patiënten zullen daarom zo snel mogelijk moeten worden ingeladen, vastgegespt en afgevoerd. Maatregelen ten behoeve van de gewonde zullen tot het alleruiterste beperkt of zelfs geheel achterwege moeten blijven. Daar een patiënt in de regel tevoren reeds enige tijd op het slagveld gelegen heeft alvorens hij wordt afgevoerd, betekent dit, dat de geneeskundige hulp door een officier-arts pas na geruime tijd mogelijk wordt, nl. nadat de helikopter de gewonde heeft afgeleverd. Dit bezwaar geldt weliswaar ook als de patiënt wordt afgevoerd door gewondendragers of per jeep, maar dan kan hij tenminste onderweg nog enigszins worden geholpen.

De eerste richtlijn moet daarom luiden:

A. De afvoer van gewonden per helikopter moet beginnen achter het punt, waar de gewonde door een officier-arts is onderzocht

Als regel zal dit onderzoek plaatsvinden in de bataljonshulppost. Uit punt A van de doctrine volgt de vraag:

Moet de gewonde van de bataljonshulppost worden afgevoerd naar de regimentsverzamelplaats gewonden, of kan hij rechtstreeks worden afgevoerd naar de naasthogere formatie, i.e. verbandplaats, chirurgisch veldhospitaal of zelfs nog hoger?!

Deze vraag lokt weer een andere uit: *Is de verzamelplaats gewonden nog wel nodig?*

Zij, die het artikel van één onzer, in De Militaire Spectator van oktober 1956, hebben gelezen, weten dat daarin voor de territoriale eenheden opheffing, althans opdeling van de regimentsverzamelplaats wordt bepleit. Wij neigen tot de mening, dat men met de nieuwe divisie-organisatie eveneens in deze richting zal moeten gaan. De bataljonshulppost krijgt op die wijze een grotere capaciteit en kan, geneeskundig gezien, iets meer doen. De regimentsverzamelplaats kan dan vervallen.

Mocht blijken, dat deze radicale wijziging van opvatting in de praktijk bezwaren oplevert, dan zou altijd uit een hoger echelon een soort regimentsverzamelplaats kunnen worden gevormd, die naar behoefte naar voren kan worden geschoven. Dit ontnemt echter geen kracht aan de gestelde vraag en het principe van het gegeven antwoord.

De taak van de officier-arts op de bataljonshulppost wordt hiermee echter belangrijker: hij kan en moet dus ook verdergaande hulp verlenen en tevens de „triage” verzorgen. Hieronder verstaat men het aangeven van de inrichting waarin de behandeling van de gewonde zich zal afspelen (chirurgisch veldhospitaal, verbandplaats, enz.) en de urgentie van behandeling, dus van afvoer. Korter gezegd: het sorteren en classificeren van de gewonden.

In dit verband komt Lt. Col. H. Spurgeon Neel, MC USA in het U.S. Armed Forces Medical Journal (Vol. VI, 5) tot de conclusie, dat de *ernstig* gewonden uit het eerste echelon rechtstreeks op het derde echelon (doorvoershospitaal, enz.) moeten worden afgevoerd, indien men dit althans per helikopter doet. De gewonden zouden dan, in een rustiger sfeer, sneller en meer afdoende kunnen worden geholpen. Neel is ook van

mening, dat het nuttig effect van helikopterafvoer niet ten volle wordt benut, als deze binnen het divisiegebied blijft beperkt.

De Médecin-Commandant R. Monnier en de Sous-Lieutenant Wernert geven in de „Revue du Corps de Santé, tome XII, nr 3” een andere gedachtegang. Gebruik de lichte helikopter niet zo zeer als afvoermiddel, maar benut haar als toestel, om alle gewonden die geneeskundige hulp behoeven, bijeen te brengen op de „antenne chirurgicale mobile” en laat daar de triage plaatsvinden. Ook de Fransman Boron meent, dat de rol van dit nieuwe chirurgische veldhospitaal voornamelijk gelegen moet zijn in triage, verbinden, reanimatie en afvoer, terwijl slechts bij uitzondering moet worden geopereerd en wel uitsluitend indien het onvervoerbare patiënten betreft.

Van het grootste belang is echter, dat men in de naaste toekomst niet kan verwachten, dat er voldoende helikopters zullen zijn om alle patiënten die moeten worden afgevoerd, door de lucht naar achteren te brengen. De arts in de bataljonshulppost zal dus een urgentielijst moeten maken, waarbij hij beslist, welke gewonden per helikopter en welke over de weg zullen worden vervoerd. Hierbij zij aangetekend, dat er t.a.v. het vervoer per helikopter maar één contra-indicatie bestaat: *een patiënt die voortdurend „behandelbaar” moet zijn, kan niet worden vervoerd in de kleine helikopter.*

In dit echelon achten wij de kleine helikopter echter economischer dan de grote. Het kleine type namelijk maakt het mogelijk *elke* gewonde die binnenkomt, en met spoed naar achteren moet worden afgevoerd, door te zenden. De grote helikopter daarentegen komt meer tot zijn recht na het tweede echelon. Hiermee kan men patiënten, die uit de tweede echelonsformatie moet worden afgevoerd, van operatietafel of bed zelfs overbrengen naar een vijfde echelonsinrichting, zonder dat de behandeling ook maar één ogenblik wordt onderbroken. Tevens is er niet meer zo'n grote haast bij de afvoer, zodat men het laadvermogen van de helikopter (zes of meer patiënten) volledig kan benutten. De hierboven genoemde overwegingen kunnen tot drie punten van de doctrine worden samengevat:

- B. Tussen eerste en tweede echelons geneeskundige inrichtingen moet men gebruik maken van kleine helikopters**
- C. De afvoer geschiedt naar de urgentieklasse, vastgesteld door de officier-arts in het eerste echelon**
- D. In de hogere echelons geeft het gebruik van de grote helikopter een groter nuttig effect**

Dit zijn richtlijnen voor de afvoer, zoals we die mogen verwachten dan wel kunnen toepassen bij het orthodoxe gevecht, dus zonder tactisch gebruikte nucleaire wapens.

De invloed hiervan op de tactiek is:

1. *Zodra helikopters worden ingezet, dient zeer nauw contact te bestaan met de betrokken vuurleidingscentra.*
2. *Enerzijds wordt men vrijer in de keuze van plaatsing der tweede echelonsformaties, mits niet te ver van het front; anderzijds wordt men vrijer in de plaatsing van de hogere geneeskundige formaties.*
3. *De mobiliteit van de derde en hogere echelonsformaties wordt minder belangrijk.*

4. *Men kan de tweede echelonsformaties, evenals de eerste echelonsseenheden veel mobieler houden.*

Richt men bijvoorbeeld het gehele helikopterpotentieel op het leeghalen van een bepaalde verbandplaats, dan zal dit als regel binnen zeer beperkte tijd kunnen geschieden. Temeer, indien men ook nog één of meer ziekenautopelotons inschakelt. Dit brengt ons tot een vijfde tactische overweging:

5. *Het lijkt mogelijk om, door centralisatie van het beschikbare helikopterpotentieel op één bepaalde sector van het front, daar alle geneeskundige eerste en tweede echelonsformaties leeg te halen, vóór de door deze formaties verzorgde eenhe(i)d(en) bij een grotere actie word(t)(en) ingezet.*

Dit wil zeggen, dat men op een gegeven ogenblik de strijd niet alleen met volkomen mobiele geneeskundige formaties, dus zonder zorg voor nog aanwezige patiënten, begint, maar daarbij beschikt over de volledige bedcapaciteit voor de te verwachten gewonden.

Wellicht ten overvloede kan worden opgemerkt, dat we in het bovenstaande in de eerste plaats hebben gedacht aan een aanval, hoewel dezelfde redenering ook in geval van een verdedigende actie haar waarde behoudt. Als regel zullen belligerenten immers over en weer op de hoogte zijn van het feit dat er iets broeit.

Geheel anders zal de situatie echter zijn bij een aanval op een tactisch doel met een A- of H-bom. We menen, dat we t.a.v. het effect van onze inlichtingendienst in dit opzicht niet pessimistisch genoeg kunnen zijn. En zelfs al mocht kort te voren onze argwaan worden gewekt door radarwaarneming van vijandelijke vliegtuigen, dan nog zal de tijd van voorbereiding zeer kort zijn en kan niemand met zekerheid voorspellen, waar de — wellicht niet tijdig onderschepte — vliegtuigformatie het helse wapen zal loslaten. Wij kunnen ons dus slechts beperken tot het voorbereiden en het opzetten van een schema voor een organisatie dat eerst in werking treedt na de ontploffing.

Onmiddellijk zien we het essentiële verschil: in *dit* geval moeten alle *grote* helikopters worden ingezet om de tweede, derde, enz. echelonsinrichtingen aan de rand van het getroffen gebied leeg te halen. Tegelijkertijd moeten de *kleine* helikopters zo snel mogelijk worden ingezet om de gewonden uit het getroffen gebied te evacueren.

Het komt er dus op neer, dat wij de vroeger opgenomen patiënten verder naar achteren afvoeren om daardoor in staat te zijn de slachtoffers van het nucleaire geweld in betrekkelijk dichtbij gelegen hogere echelonsinrichtingen onder te brengen. Door de kortere afvoerweg krijgt de gewonde sneller hulp en wordt de afvoer in toto versneld. We komen hiermede tot de vijfde en zesde richtlijn voor onze doctrine:

- E. **Maak, bij voorbereiding van een actie met behulp van helikopters, eventueel aangevuld met ziekenauto's, de eerste en tweede echelons formatie(s) leeg**
- F. **Maak, na een bomaanval met een nucleair wapen, de hogere echelonsformaties aan de rand van het getroffen gebied zo snel mogelijk leeg en zet intussen onmiddellijk de kleine helikopters in om de gewonden uit het getroffen gebied te evacueren. (Natuurlijk moe-**

ten, naarmate ze ter beschikking komen, ook de grote helikopters worden ingezet)

Wij hebben hierboven reeds opgemerkt, dat er eigenlijk maar één contra-indicatie bestaat wat het vervoer per kleine helikopter betreft. Een contra-indicatie t.a.v. vervoer met de grote helikopter bestaat niet.

De voornaamste urgentieklassen vormen die patiënten, welke levensgevaarlijk gewond zijn en waarbij men zich in de bataljonshulp-post, ten gevolge van de aard van de verwonding, moet beperken tot het afdekken van de wond naast het toedienen van pijnstillende en andere middelen, bloedplasma-transfusie, afbinden van ledematen, maar bij wie ingrepen in engere zin, juist door het karakter van het eerste echelon, niet mogelijk zijn. De eerste urgentie vormen derhalve de patiënten, waarbij vertraging in de behandeling verlies van ledematen en vergroting van het levensgevaar ten gevolge heeft. De voorrang onder de patiënten van deze categorie is afhankelijk van het beleid en het inzicht van de officier-arts in het eerste echelon, die daarvoor overigens de beschikking heeft over gedetailleerde en hier verder niet terzake zijnde richtlijnen. Dit betreft dus de afvoer van het eerste naar het tweede echelon.

Voor het verdere vervoer gelden andere argumenten. Het is altijd moeilijk patiënten gedurende het vervoer te behandelen. Hoe rustiger en vlugger dit vervoer plaats vindt, des te beter kan dit geschieden. Hieruit volgt, dat men patiënten, die tijdens het vervoer móeten worden dóórbehandeld, het beste per grote helikopter afvoert. Zijn er voldoende grote helikopters aanwezig, dan zal men natuurlijk alle patiënten per helikopter afvoeren. Ter zijde kan nog worden opgemerkt, dat de zo beruchte shock-toestand eerder optreedt bij slecht en stotend, dan bij vlot en rustig vervoer.

Aan een zo groot mogelijke afvoer per helikopter is nog een belangrijk voordeel verbonden. Men ontlast de toch reeds overbelaste wegen en het vervoer per helikopter gaat vier à vijf maal zo snel, zelfs als geen opstoppingen van het wegverkeer plaatsvinden. Hieruit volgt de zesde tactische conclusie:

6. *Naarmate het aantal gewonden toeneemt, wordt de ontlasting van het wegverkeer, door middel van helikopterafvoer, progressief belangrijker.*

De beide richtlijnen voor de doctrine, die hieronder volgen, hangen hiermede ten nauwste samen.

G. Laat nooit een plaats in een afvoerende grote helikopter onbenut

H. Laat, tenzij er een spoed-evacuatieoperatie aan de gang is, nooit een helikopter leeg in de richting van het front vliegen

Hier komt tevens een ander logistiek probleem naar voren, namelijk dat van de aanvoer van medicamenten en geneeskundig materiaal in de ruimste zin des woords. Ook het probleem der verbindingen moet even worden aangestipt.

Al eerder is direct of zijdelings geconstateerd, dat de helikopter alleen rendeert op betrekkelijk korte afstanden. Het ligt voor de hand, dat dit rendement vergroot wordt indien men voorkomt dat de helikop-

ter te lang op de grond moet blijven. Het is dus nodig zorg te dragen, dat bij aankomst van de helikopter in het ontvangende centrum de ontvangstploeg gereed staat. Deze ontvangstploeg moet bestaan uit: een groepje technici voor de verzorging van de helikopter, een groep personeel uit de ontvangende geneeskundige inrichting, dat zoveel mogelijk geneeskundig-technisch aangepast moet zijn aan de binnenkomende patiënten en een groep personeel, belast met het verzenden van het te voren gereed gezette geneeskundige materiaal.

Daarom kan het grootste nuttige effect alleen worden bereikt als de verbindingen zodanig zijn, dat het ontvangstcentrum te voren behoorlijk is ingelicht.

Het vervoer in de richting van het front zal zich overigens naar onze mening niet beperken tot materiaal. Reeds spreken de Franssen, wijs geworden door schade, schande en Dien Bien Phoe van de „antenne chirurgicale héliportée”. Deze heeft een organisatie, vrijwel analoog aan de reeds eerder genoemde „antenne chirurgicale mobile”, welke overeenkomt met ons chirurgisch veldhospitaal en door middel van verschillende grote en kleine helikopters wordt vervoerd. Deze „antenne chirurgicale héliportée” kan zelfs, indien dit noodzakelijk mocht blijken, naar een ingesloten gebied worden gedirigeerd. Het is daarbij mogelijk, enkele uren na de landing, een chirurgisch veldhospitaal in bedrijf te hebben met één of meer operatiekamers, een triage- en een opnameafdeling; elk bestaande uit één of meer tenten met inventaris. Het spreekt vanzelf, dat de organisatie in enkele opzichten moet worden aangepast aan het vervoer door de lucht. De helikopters dienen overigens niet alleen voor het vervoer van de „antenne chirurgicale mobile”, ook bij het bedrijf zijn zij ingeschakeld.

De kleine worden gebruikt om de patiënten naar het chirurgisch veldhospitaal te vervoeren, de grote dienen, voor zover de tactische situatie dit mogelijk maakt, voor de afvoer naar achteren. Wil men daarbij ongelukken voorkomen dan zal, zoals eerder werd opgemerkt, in de eerste plaats een zeer nauw contact met de betrokken vuurleidingscentra noodzakelijk zijn. Ook volgt uit het bovenstaande, dat de helikopter alleen zijn grootste nut kan afwerpen, indien goede grond-grond, grondlucht en lucht-grond verbindingen bestaan. Slechte verbindingen veroorzaken vertraging in het laden, het ontladen en, niet in de laatste plaats, bij het landen.

Thans willen wij ons nog bezig houden met vragen, de organisatie betreffende.

Wie moet het commando voeren en waar moet men de helikopters onderbrengen? Deze vraag is niet te beantwoorden, tenzij men weet hoeveel helikopters ter beschikking staan.

Bij een overvloed van helikopters zou men de kleine helikopter kunnen vergelijken met de jeep. Er zijn aanwijzingen dat deze tijd niet zo lang meer op zich zal laten wachten. Voorlopig zijn we evenwel nog niet zo ver. Dit wil zeggen, dat zij niet zoals jeeps ter beschikking kunnen worden gesteld, maar moeten worden geconcentreerd in detachementen, pelotons, squadrons, of hoe men deze eenheden ook noemen moge, en wel op een zodanig niveau, dat de betreffende commandant het beste kan beoordelen, waar zij moeten worden ingezet.

De Verenigde Staten kennen „helikopter ambulance detachments”,

ingedeeld bij de lagere echelons, en „helikopter transport companies”, ingedeeld bij legerkorps en leger. De „detachments”, die uitsluitend zijn uitgerust met vijf kleine helikopters, maken organiek deel uit van de organisatie van de militair geneeskundige dienst. De compagnieën zijn samengesteld uit een aantal zwaardere typen van helikopters, die slechts tijdens de retourvluchten ter beschikking worden gesteld voor de afvoer van patiënten. Wij zijn het hiermede niet eens. Helikopters zijn overal te velde nodig en het is logisch, dat zij zo nuttig mogelijk worden ingezet. Maar defect materiaal van technische dienst, genie, verbindingsdienst kan men nu eenmaal niet vergelijken met „defect” mensenmateriaal, en gewonde mensen stellen nu eenmaal speciale eisen, ook ten aanzien van de afvoer. Maar zelfs indien men hier van afziet, is daar het reeds eerder vastgestelde feit, dat de helikopter alleen zijn grootste nuttig effect voor de gewondenafvoer kan bereiken, als zij zo snel mogelijk af en aan vliegt. Staat de helikopter echter *mede* ter beschikking van de militair geneeskundige dienst, dan zal de commandant telkens moeten vaststellen, wat onder bepaalde omstandigheden het belangrijkste is. En niemand kan van een troepencommandant verwachten, dat hij, indien hij voor de keus wordt gesteld aan een vechtend onderdeel versterking of aan een ingesloten onderdeel een chirurgische ploeg toe te voegen, tot het laatste zal besluiten.

Men *mag* een commandant niet voor een dergelijke keus stellen. Ook zonder dat is hij in een moderne oorlog reeds dermate belast door voortdurend en ogenblikkelijk te nemen beslissingen, dat men alles moet vermijden, waarmee men het hem *nog* moeilijker maakt. Maar dan moet men de militair geneeskundige dienst ook zijn *eigen* kleine en grote helikopter geven. Hoe kleiner het aantal is dat ter beschikking staat, des te hoger moet de commandant zijn die ze krijgt. In de huidige organisatie lijkt het dan ook juist, de helikopters onder bevel van de legerkorpsarts te stellen, terwijl zij kunnen worden ingedeeld bij het legerkorps geneeskundig bataljon. Wij staan in deze mening niet alleen. Amerikanen, zowel als Fransen, beiden dus met oorlogservaring op dit gebied, hebben hierover een eensluidend oordeel. Tekenend is ook, dat zij hun helikopters laten vliegen door officieren geneeskundige troepen (mosnummer helikopterpiloot). Dit is van groot belang, daar deze bij hun opleiding een zeker, zij het ook summier, inzicht in geneeskundige toestanden verwerven, hetgeen de patiënt eventueel ten goede komt. Uit dit alles kunnen opnieuw richtlijnen voor de doctrine worden gedistilleerd.

- I. **Helikopters, bestemd voor de afvoer van gewonden, moeten organiek deel uitmaken van de militair geneeskundige dienst**
- J. **Deze helikopters, samengebracht in organieke eenheden, moeten geconcentreerd onder bevel staan op het laagst mogelijke niveau**

Dit laatste punt van de doctrine zal mogelijk enig verschil van mening veroorzaken. Bij nadenken zal men het echter met ons eens zijn. Reeds herhaaldelijk is in het voorgaande het belang van de snelheid ter sprake gebracht. Snel gebruik maakt de helikopter efficiënter in het gebruik en . . . snelheid is levensreddend. Elke verbindingschakel echter werkt remmend. Een rechtstreekse verbinding van bataljonsgevechtsgroepsarts met de legerkorpsarts zal wel steeds een utopie blijven, even-

als trouwens met de divisie-arts. Maar als we de helikopters onder de divisie-arts concentreren, is in ieder geval de schakel divisiecentrale-legerkorpscentrale-legerkorpsarts niet meer nodig. Zoals hierna nog zal blijken, is een concentratie op lager niveau niet mogelijk.

Uit de tot dusver neergeschreven beschouwingen kunnen enige gevolgtrekkingen worden gemaakt, die we hieronder in een aantal punten willen samenvatten.

a. *Helikopters sparen artsen.* Als er gebrek is aan officieren-arts, zal men de geneeskundige hulp, dank zij de helikopter, kunnen concentreren in inrichtingen, waardoor de kunde van de arts met behulp van de betere uitrusting meer tot zijn recht komt.

b. *De helikopter levert zijn beste rendement, als dicht bij het te bedienen object kan worden geland.* Hiertoe is een landingsterrein van ongeveer 30 bij 30 m voor de kleine, en van 50 bij 50 voor de grote helikopter nodig. Om die terreinen behoeft men dan nog een strook van 100 resp. 200 m, waarop zich geen hoge objecten mogen bevinden.

c. *„Vaste orders” zullen noodzakelijk zijn.* Zij moeten zowel op zuiver geneeskundig-technische als op operationele onderwerpen betrekking hebben.

Tot de eerste behoren o.m.:

gewondencodering,
patiëntenselectie,
materieelruil,
richtlijnen, i.v.m. behandeling
van patiënten in geval van ge-
forceerde landing, enz.

Tot de tweede behoren o.m.:

veiligheidsmaatregelen,
verbindingskanalen,
voorbereiding opneem- en afleve-
ringspunten,
vluchtprioriteit,
start- en landingsorders, enz.

d. *Helikopters sparen mensenlevens.* Definitieve hulp is sneller mogelijk. Het vervoer duurt in het algemeen korter en is minder schadelijk voor de patiënt. Er bestaan geen onvervoerbare patiënten meer!!

e. *Helikopters sparen, vooral als het terrein slecht is, gewonden-jeeps en ziekenauto's.*

f. *Helikopters ontlasten het wegverkeer.*

g. *Helikopters verbeteren het moreel.* Nooit is het percentage der gewonden, dat overleed, zo laag geweest als bij de strijd in Korea, na de inzet der helikopters (2.4%).

h. *Helikopters-evacuatie steunt het streven om het strijdend potentieel op peil te houden.*

i. *De militair geneeskundige dienst moet, om het volle profijt van de helikopters te kunnen trekken, zonder voorbehoud over deze toestellen kunnen beschikken.*

Wij achten dit laatste punt zo belangrijk, dat wij het met enige voorbeelden willen verduidelijken.

Als een taktische commandant er de beschikking over heeft zal het voor kunnen komen, dat de verwachte helikopter niet komt, want er is plotseling een dringender, taktische opdracht. Nog ernstiger wordt de situatie als de helikopter, met een patiënt onderweg naar een inrichting, onverwachts voor een ander doel gebruikt moet worden, zodat de patiënten onderweg moeten worden uitgeladen. Dit kan niet alleen verergering van de toestand, maar zelfs vergroting van het levensgevaar tengevolge hebben. Men denke zich maar eens het geval dat de officier-arts

na veel wikken en wegen, besluit dat het beter is de shockbehandeling voor een kwartier te onderbreken om intussen de patiënt af te laten voeren naar een geneeskundige inrichting, waar met meer kans op succes kan worden ingegrepen.

Dit alles geldt natuurlijk in de eerste plaats voor de afvoer van eerste naar tweede echelon, waar moet worden gevlogen op aanvraag. In de hogere echelons zal men veeleer volgens een vaste dienstregeling kunnen vliegen. Dat wij niettemin overtuigd zijn, dat ook *daar* de geneeskundige dienst over eigen helikopters moet beschikken, vloeit voort uit de reeds genoemde en volgende overwegingen.

Reeds eerder is opgemerkt, dat de afvoer per grote helikopter voordelen biedt, omdat de behandeling in vele gevallen ononderbroken kan worden voortgezet. Vaak eist dit voorzieningen in de helikopter. Het medisch arsenaal, de middelen dus die wij gebruiken om de patiënt te helpen, breiden zich steeds uit. Men denke slechts aan plasma en bloedtransfusie, rekverbanden, gipsbed, bloedgroepbepaling. Elk van deze middelen eist een uitbreiding van het ter beschikking staande materiaal. Derhalve is het ook nodig, dat in vervoersmiddelen, ter beschikking staande van de militair geneeskundige dienst, voorzieningen worden getroffen, die, aangebracht in voertuigen van andere diensten, deze ten zeerste zouden hinderen.

In dit betoog is voorts een beschouwing over het benodigde aantal helikopters op zijn plaats. Wij beperken ons hier tot de kleine, omdat een beschouwing over de grote helikopter, in vergelijking met de ziekenauto, zich onherroepelijk zou verliezen in een wildernis van vage veronderstellingen. Over de kleine helikopter, zowel als over de jeep, zijn echter gegevens voorhanden, die een vergelijking mogelijk maken. Gebleken is, dat de gewondenjeep, beladen en in slecht terrein, ten hoogste plm. 5 km/u aflegt. Nemen we aan, dat het opladen der gewonden bij de bataljonshulppost 8 minuten duurt, de verzamelplaats gewonden zich op een afstand van 4 km (duur rit plm. 48 min) bevindt, het afladen met draagbaarruil 6 minuten duurt en de terugrit 10 min., dan kost een rondrit per jeep 72 minuten of bijna vijf kwartier. Het is echter geen wet van Meden en Perzen, dat de gehele weg slecht is. Rekenen we daarom drie kwartier à één uur voor elke rondrit van een gewondenjeep, dan zullen we vermoedelijk niet ver van de werkelijkheid verwijderd zijn. De laad- en ontlaadtijden voor de helikopter kunnen vrijwel als gelijkblijvend worden getaxeerd, maar de heen- en terugvlucht, bij een uursnelheid van plm. 80 km, op ongeveer 6 minuten worden geschat.

Start- en landingstijden zijn in dit geval verwaarloosd, maar de helikopter vliegt het grootste deel van de afstand rechtuit-rechtaan, terwijl de jeep dit niet zal kunnen doen. De helikopter is dus in ongeveer twintig minuten uit en thuis.

We zouden dus de drie gewondenjeeps, die uit de geneeskundige compagnie per bataljonshulppost ter beschikking staan, volledig kunnen vervangen door één tweepersoonshelikopter, ware het niet, dat de ervaring heeft geleerd, dat zelfs in de Verenigde Staten, (waar nooit op onderdelen behoefte te worden gewacht), de helikopter zes (!!) uren onderhoud eist op één vlieguur. Dit maakt dus een reserve noodzakelijk. Tevens moet er rekening mee gehouden worden, dat weersomstandigheden het vliegen onmogelijk kunnen maken.

De „Kolibrie”

Dit alles is enigszins theoretisch beredeneerd; natuurlijk eist ook de jeep onderhoud en de bataljons zijn niet continu in gevecht.

Toch brengt dit de noodzaak mee om aan de hand van gewonden-statistieken en de hierboven opgesomde punten een minimumreserve vast te stellen. Col. D. E. Liston en Col. C. G. Giesecke komen in de Mil. Surgeon van september 1953, gebaseerd op ervaringen, opgedaan bij de oefening „Long Horn” (een oefening, gehouden in de Verenigde Staten van 25 maart tot 10 april 1952) tot de conclusie, dat, om alle *urgente* gevallen af te voeren, per divisie één helikopter-ambulancedetachment, bestaande uit vijf kleine helikopters, nodig is. Daar reeds bepleiten zij de afvoer van alle gewonden per helikopter. Zelf hebben wij hierboven al opgemerkt, dat er aanwijzingen zijn, dat in de nabije toekomst de kleine helikopter enigszins vergelijkbaar zal zijn met de jeep. Het Amerikaanse blad „Aviation Week” van 29 oktober 1956 brengt onder de typisch Amerikaanse kop: „Low cost helikopter to challenge industry” het volgende bericht: „U.S. Army will throw a major challenge at the helikopter industry next year with a design competition for an observation helikopter with a price tag in the \$ 10.000 range. Maj. Gen. Hamilton H. Howze, Army Aviation director, says the new aircraft must be simple and small. His requirement that it cost a third of the price of present observation helikopters indicates that only a radically new design will fill the specifications. In an address at the annual meeting of the Assn. Of the U.S. Army here last week, Gen. Howze listed these other requirements . . .” Tot zover het bericht, dat dan voortgaat met een opsomming van de gestelde eisen.

Het schijnt dat de Kolibrie (zie omslagfoto) van de Nederlandse Helikopter Industrie aan tal van de gestelde eisen zal voldoen. De verdere ontwikkeling en proefnemingen met het prototype van deze „revolutionaire” helikopter (aandrijving door aan de rotorbladen bevestigde ramjets, eenvoudige constructie, gering aantal onderdelen en — als de tekenen niet bedriegen — aanzienlijk goedkoper dan de bestaande typen), dient dan ook met zeer veel belangstelling te worden gevolgd.

We hebben getracht in het bovenstaande artikel een inzicht te geven in het gebruik van de helikopter bij de militair geneeskundige dienst in het algemeen en bij de afvoer van gewonden in het bijzonder. We hebben daarbij gemeend een doctrine vast te moeten leggen en puntsgewijs de invloed op te sommen die het door ons gesuggereerde gebruik van helikopters zal hebben op de taktiek van onderdelen, die over deze helikopters beschikken.

Uit de buitenlandse vakpers

De behandeling van zenuwgasvergiftigingen

De geschiedenis van de zenuwgassen begon, toen Schrader in de dertiger jaren voor het eerst deze organische fosforverbindingen synthetiseerde bij zijn spuurwerk naar nieuwe insectendodende stoffen. De voornaamste farmakologische eigenschap van dit type verbindingen is, dat zij de werking van het enzym cholinesterase krachtig remmen, zodat ophopingen van acetylcholine, dat niet meer onwerkzaam wordt gemaakt, in het lichaam ontstaan, hetgeen o.a. de spierinnervatie (ademhalingsspieren!) in de war stuurt. Zo is dus *verstikking* door ademhalingsverlamming het meest op de voorgrond tredende symptomencomplex bij zenuwgasvergiftiging. Echter: er is ook een *abnormaal sterke vochtscheiding door de speekselklieren en het slijmvlies van de luchtwegen*. Daarom moet men bij bewusteloze zenuwgaslachtoffers voorzichtig zijn met kunstmatige ademhaling, omdat sommige methoden deze overmaat aan vocht in de fijnere vertakkingen van de luchtweg kunnen persen, waardoor deze dan worden geblokkeerd. Toch zal *kunstmatige ademhaling* veelal nodig zijn om de zuurstofvoorziening van de weefsels in gang te houden. Van de gewone methoden (zonder instrumenten) is ook hier die van Holger-Nielsen de methode der keuze. Beter is echter het *blaasbalgje*, dat *intermitterende drukverhogingen* in de longen teweeg brengt.

V.w.b. toe te passen geneesmiddelen het volgende: men kan de zenuwgasvergiftiging zien als een acetylcholinevergiftiging (zie boven). Dan ligt het voor de hand om een *acetylcholine-antagonist* toe te passen (*atropine!*). Inderdaad kan men hiermede fraaie resultaten bereiken. Atropine maakt de werking van het acetylcholine en de zenuwgassen op de luchtwegen, de ogen en het centrale zenuwstelsel ongedaan, maar overwint de perifere spierverlamming niet. Blijkbaar is deze laatste echter tijdelijk.

Maar men kan ook proberen — en dat is een fundamenteelere benadering van het probleem — om met chemische middelen de *remming van het cholinesterase op te heffen*, zodat de normale verhoudingen snel terugkeren. Tenslotte zou een methode zijn om langs chemische weg het *zenuwgas zelf in het lichaam te vernietigen* of op zijn minst te ontgiften, vóór het de gelegenheid heeft gekregen om de cholinesterasewerking in ernstige mate te verlammen.

Een onderzoek in die richting heeft *bemoedigende resultaten* opgeleverd, maar een van de moeilijkheden is nog, dat de in dit verband werkzame stoffen zelf weer onaangename nevenwerkingen op het menselijk organisme ontvouwen. *Voorlopig bestaat dus het arsenaal voor de behandeling van zenuwgasvergiftigingen nog uit atropine en kunstmatige ademhaling*, de laatste zo mogelijk met intermitterende overdruk. Er is echter goede reden om op uitbreiding van de therapeutische mogelijkheden te hopen in een niet te ver verwijderde toekomst.

„The treatment of nerve-gas poisoning”, door H. Cullumbine, MD, MSc, in „The Journal of the Royal Army Medical Corps”, jan. '57.

v. d. B.

De bewaking in de bewegelijke verdediging

door E. Th. POPPE, *Majoor der Infanterie.*

Inleiding

In de voorlopige richtlijnen Nr 2-1386 A, tactische aanwijzingen voor het optreden der landstrijdkrachten in de atoomoorlogvoering, is een nieuwe conceptie vastgesteld, waarin de tactische beginselen van de verdediging zijn verwerkt die bij de Amerikanen, in tegenstelling tot de position defense worden samengevat onder de naam: *mobile defense*. Overigens is deze tegenstelling niet nieuw. Vóór de oorlog werden deze begrippen reeds veelvuldig gebruikt, o.a. bij de riviergevechten, waar sprake kon zijn van directe of indirecte verdediging van de rivier. In dit artikel zal de *mobile defense* worden aangeduid met: *bewegelijke verdediging*. Zij vertoont veel overeenkomst met de verdediging op brede fronten.

Het doel van de bewegelijke verdediging is de vijand te vernietigen door een combinatie van defensieve en offensieve acties. De vijand wordt gekanaliseerd in tevoren daarvoor bestemde terreingedeelten en dan door middel van vuur vernietigd of teruggeslagen. Kan dit niet door vuur alleen geschieden, dan wordt een tegenaanval ingezet. Het kanaliseren wordt mogelijk gemaakt door het inrichten van bezette of voorbereide steunpunten.

De elementen van de bewegelijke verdediging zijn:

- a. het waarnemen, vertragen en zoveel mogelijk desorganiseren van de vijand vóór het weerstandsgebied door een beveiligende strijdmacht en algemene voorposten;
- b. vorming van steunpunten, die naar alle zijden worden verdedigd en meestal worden bezet door een bataljon infanterie;
- c. de tegenaanval;
- d. de beveiliging en bewaking van het weerstandsgebied.

Met voorbijgaan van de andere elementen zal in dit artikel uitsluitend worden gesproken over de bewaking van het weerstandsgebied.

Vooraf bij de bewegelijke verdediging is het nodig, dat men tijdig beschikt over de nodige gegevens van vijand en terrein om de eigen troepen op het juiste ogenblik en de goede plaats te kunnen inzetten. De troepen dienen ook actiever te worden ingezet dan bij de normale verdediging het geval is. Waar het vak, waarin de bewegelijke verdediging moet worden gevoerd, voorts aanzienlijk breder en dieper is dan bij deze, kan geen aaneengesloten front worden gevormd. Er ontstaan grote openingen tussen de steunpunten, welke openingen tenminste dienen te worden bewaakt.

Uiteraard wil de commandant weten, wat er in deze tussengelegen gebieden gebeurt; vooral wat de vijand daar doet of kan doen.

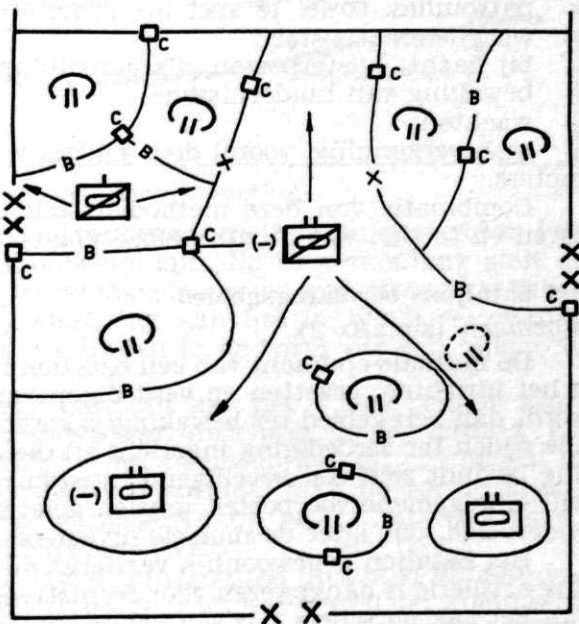
Regeling van de bewaking in het divisievak

Eenheden worden belast met het bewaken van bepaalde, hun toegewezen gebieden. De normale scheidingslijnen komen daarbij te ver-

vallen en in plaats daarvan worden lijnen aangegeven, die bewakingsgebieden omvatten. Het eenvoudigste systeem is, dat het divisievak wordt verdeeld in drie gebieden voor de gevechtsgroepen, terwijl de commandanten hiervan dit gebied weer kunnen verdelen over de onder hun bevelen gestelde onderdelen (bataljons, verkenningseskadron, afdeling artillerie, enz.). Het resultaat zal echter veelal zijn, dat deze gebieden veel te groot worden om doeltreffende te kunnen worden bewaakt.

Een andere methode is, dat de divisiecommandanten een deel van het gebied laat bewaken door divisieonderdelen, zoals het verkenningsbataljon, en het overige gebied, verdeeld over de gevechtsgroepen.

Gevechtsgroepscommandanten zullen, afhankelijk van de samenstelling van hun gevechtsgroepen, het gebied verdelen in bewakingsgebieden. Alle beschikbare onderdelen zullen hun aandeel in de bewaking moeten leveren. Veelal zal ook de artillerie, zij het in een klein gebied, hieraan deelnemen. De lichte vliegtuigen van de divisie kunnen eveneens een waardevolle bijdrage leveren, zij het alleen bij dag.

Afb. 1 Het divisievak nieuwe organisatie. De linker ggr. heeft een verk. esk. toegevoegd gekregen. Een tk. esk. is pel. gewijze verdeeld over enkele steunpunten.

Afb. 1 geeft een mogelijke indeling van bewakingsgebieden voor de nieuwe divisie-organisatie. Veelal zullen divisie-onderdelen, die in de diepte zijn opgesteld, aanvankelijk vóór de stelling, in de lijn der algemene voorposten optreden. Hiervoor kunnen het verkenningseskadron en een of meer bataljons worden aangewezen. Totdat deze onderdelen weer binnen het weerstandsgebied zijn teruggekeerd zal een voorlopig bewakingsplan worden opgesteld. Daarna kan het definitieve bewakingsplan ingaan. In het voorlopige plan zullen de onderdelen in het algemeen dus grotere gebieden moeten bewaken. Er moet echter naar worden gestreefd de gebieden van de *voerste* onderdelen niet groter te maken dan zij in het definitieve plan zullen zijn. Immers na terugkeer van de algemene voorposten zullen de *voerste* onderdelen rechtstreeks met de vijandelijke troepen in aanraking komen. Reorganisatie moet dus op

dat moment worden vermeden. Het beste is dat de algemene voorposten worden geleverd door de divisieën in tweede lijn.

Het opmaken van de bewakingsplannen geschiedt door de G2/S2, in nauwe samenwerking met de G3/S3. Teneinde tussen de verschillende gebieden tot een coördinatie te komen worden op daarvoor geschikte plaatsen — veelal waar wegen van het ene gebied naar het andere lopen — contactpunten aangewezen. Op deze plaatsen wordt regelmatig verband onderhouden tussen de patrouilles en worden de onderdelen opgevangen, die het gebied moeten doorschrijden voor het uitvoeren van een tegenaanval.

Het bewakingsplan op divisie- en gevechtsgroepsniveau kan eenvoudig zijn en behoeft geen detailregelingen te bevatten. Nauwkeurig moet echter worden afgewogen wat elk onderdeel met betrekking tot de bewaking doen kan. De divisiecommandant zal moeten overwegen of bepaalde onderdelen voor het uitvoeren van de bewakingstaak ondersteuning nodig hebben. De bewaking zelf kan geschieden door:

- patrouilles, zowel te voet als gemotoriseerd;
- waarnemingsposten;
- bij nacht: luisterposten, als aanvulling op de waarnemingsposten;
- bewaking van hindernissen;
- wachten;
- luchtverkenning, vooral door middel van lichte vliegtuigen en helikopters.

Combinatie van deze methoden stelt de commandant in staat te horen en te zien wat in zijn gebied plaats vindt.

Het bataljons-bewakingsgebied

Algemeen (zie afb. 2)

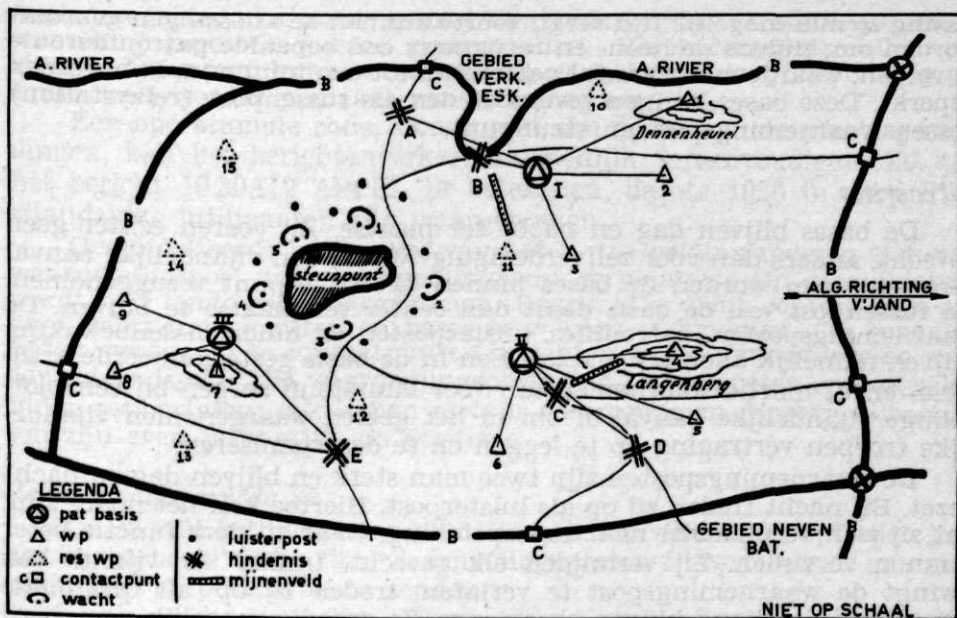
De normale opdracht van een bataljon in de beweeglijke verdediging is het inrichten, bezetten en verdedigen van een steunpunt. Daarnaast wordt dan een gebied ter bewaking gegeven. Het steunpunt wordt naar alle zijden ter verdediging ingericht en dit heeft voorrang. Vóór de stelling bevindt zich een beveiligende strijdmacht van het legerkorps, terwijl de algemene voorposten worden geleverd door het deel der divisieonderdelen, dat later de mobiele divisie reserve zal vormen.

Het bataljon is gewoonlijk versterkt met enige tks, terwijl een afdeling artillerie is aangewezen voor rechtstreekse steun. Aan de noordzijde van het vak op schets 2 is een gebied, dat wordt bewaakt door een verkenningsskadron onder gevechtsgroepsbevel, terwijl zich aan de zuidzijde een nevenbataljon bevindt.

Bewakingsplan

De bataljons-S2 legt zijn BC een bewakingsplan voor, waartoe hij een beoordelingstoestand maakt en een terreinverkenning uitvoert. Bij het beoordelen van de toestand besteedt hij grote aandacht aan de mogelijkheden van de vijand, om te patrouilleren, te infiltreren of aan te vallen, waarbij het terrein en daarvan vooral de naderingsmogelijkheden uiteraard een belangrijke rol spelen.

Hij gaat in het terrein na hoe hij het gebied met zo weinig mogelijk troepen kan bewaken, waar kan worden volstaan met waarneming en waar de bewaking met patrouillegang moet worden aangevuld.

Afb. 2 Het Bat bewakingsgebied.

De commandant van het verkennings- en inlichtingenpeloton kan de S2 bij deze verkenning behulpzaam zijn. Na de verkenning stelt de S2, in overleg met de S3, zijn bewakingsplan op en legt dit aan de bataljonscommandant voor. Na goedkeuring kan het in het bevel worden opgenomen. Dit kan het best geschieden in de vorm van een bijlage in oleaatform.

Bij het inrichten van het steunpunt kan het v en i peloton voorlopig een keten van waarnemingsposten inrichten in de richting, uit welke de vijand wordt verwacht. In het algemeen kan dit geschieden in de lijn van de gevechtsvoorposten, die normaal door de voorbataljons worden geleverd. In het geval aangegeven op afb. 2 bijvoorbeeld in het gebied LANGENBERG-DENNENHEUVEL.

Een v en i peloton kan 9 waarnemingsposten inrichten en deze gedurende ca 12 uur bemannen. Zodra de inrichting van het steunpunt voldoende is gevorderd, moet de bewaking worden overgenomen door het daartoe aangewezen personeel. Dit zal meestal van de bataljonsreserve afkomstig zijn. Het v en i pel zal dan in reserve komen en, na enige rust, door de S2 daar worden ingezet waar hulp nodig is; bijvoorbeeld bij nacht voor patrouillegang of het bezetten van extra posten; bij het aanbreken van het daglicht voor het waarnemen van gebieden, die 's nachts onvoldoende kunnen worden bewaakt, enz. Een deel moet in reserve blijven om aan mogelijke vijandelijke acties het hoofd te kunnen bieden.

In het schematisch opgezette geval van afb. 2 moeten door de bataljonsreserve 9 waarnemingsposten en 5 bewakingen voor hindernissen worden geleverd. Om dit personeel af te kunnen lossen zijn drie patrouillebases ingericht, die tevens de patrouilles leveren voor de gebieden tussen de waarnemingsposten. Hierdoor wordt bereikt dat de af-

lossing zo min mogelijk tijd vergt, voorts kunnen de aflossingen gebruikt worden om, tijdens de heen- en terugmars een bepaalde patrouilleroute te volgen, waardoor het aantal patrouilles tot een minimum kan worden beperkt. Deze bases kunnen tevens dienen als tussenpost (relaystation) tussen waarnemingspost en steunpunt.

Uitvoering

De bases blijven dag en nacht ter plaatse. Zij voeren echter geen gevecht, anders dan voor zelfverdediging. Wordt een vijandelijke aanval verwacht, dan worden de bases binnen het steunpunt teruggenomen. De tussenpost van de basis dient dan echter ter plaatse te blijven. De waarnemingsposten, patrouilles, luisterposten en hindernissenbewaking blijven namelijk allen ter plaatse. Een in de basis gestationeerde artillerie- en/of mortierwaarnemer kan voor vuursteun zorgen bij een plotselinge vijandelijke aanval of om in het gebied waargenomen vijandelijke troepen vertraging op te leggen en te desorganiseren.

De waarnemingsposten zijn twee man sterk en blijven dag en nacht bezet. Bij nacht treden zij op als luisterpost. Hiertoe kan het nodig zijn, dat zij zich verplaatsen naar een opstelling, waar zij deze functie beter kunnen vervullen. Zij vermijden elk gevecht. Indien de vijand hen dwingt de waarnemingspost te verlaten, treden zij op als patrouille waarbij zij de vijand blijven observeren. Ze spoedig mogelijk nemen zij de oude waarnemingspost weer in, tenzij, als gevolg van hun rapportage over de vijand, een andere opdracht volgt. Het gehele systeem van waarnemingsposten dient te worden gezien als een soepele organisatie, waarbij de S2 de posten naar behoefte kan verplaatsen. In verband hiermede is het nuttig reserve-waarnemingsposten te verkennen en deze in het bewakingsplan op te nemen. Ook de waarnemingsposten moeten artillerie- en mortiervuur op de vijand kunnen doen afgeven. De artillerie- en/of mortierwaarnemer in de patrouillebasis kan hierbij behulpzaam zijn en de verbindingen voor de vuurleiding verzorgen.

De plaatsen voor de aanvullende luisterposten dienen met zorg te worden gekozen. Veelal zal een keten van luisterposten slechts mogelijk zijn nabij de wachten rondom het steunpunt, daar hierin anders te veel personeel wordt betrokken.

De hindernissen dienen in dit geval ter waarschuwing en ter vertraging van een vijandelijke actie langs de wegen. De daarbij opgestelde post kan bestaan uit twee man die waarnemen, rapporteren en zo nodig artillerie en mortiervuur op de vijand aanvragen. Verder treden zij geheel op als waarnemingspost. Enige honderden meters van het steunpunt worden wachten geplaatst. Zij beletten de vijand het steunpunt te verkennen en vertragen en desorganiseren zo nodig diens aanval. Nadat deze taak is afgelopen gaan zij vertragend op het steunpunt terug.

Verbindingen

Het meest ideale zou zijn als alle posten en patrouilles, op één net zouden zitten, met de S2 als hoofdpunt. Dit is met de huidige middelen echter niet uitvoerbaar. De bases zullen fungeren als het centrum voor berichtgeving van de te bemannen waarnemingsposten en uit te zenden patrouilles. Indien de afstand van het steunpunt tot de bases groot is, kan gebruik worden gemaakt van de AN/GRC 9 van het v en i peloton.

Van deze basis kan, door middel van telefoon, de verbinding met de waarnemingsposten worden onderhouden. Verbindingspatrouilles per rijwiel en per jeep kunnen aanvullend werk doen, terwijl veelvuldig gebruik moet worden gemaakt van ordonnansen.

Een operationale code, samen met een code voor de plaatsaanduidingen, kan het berichtenverkeer aanzienlijk vereenvoudigen. Zo kan het bericht 10.30A12 APPEL 10 betekenen, dat te 1030 in dorp P 10 vijandelijke infiltranten zijn waargenomen.

Gemotoriseerde patrouilles van het v en i peloton moeten zich van waarnemingspost naar waarnemingspost verplaatsen. Op deze plaatsen wordt dan langdurig waargenomen. Regelmatig dient contact met andere waarnemingsposten en bases te worden opgenomen. Op bepaalde tijden moeten op de contactpunten berichten met nevenonderdelen worden uitgewisseld. Alle waarnemingsposten en bases moeten op geregelde tijden rapporteren; ook indien niets is waargenomen. Negatieve berichten zijn even belangrijk als positieve.

Verdere taak van de S2

De S2 vult het plan naar behoefte aan. Bij vijandelijk optreden kan het bijvoorbeeld nodig zijn, waarnemingsposten te verplaatsen en extra patrouilles of posten uit te zenden.

Personeel voor bewaking

Op afb. 2 (te beschouwen als theoretisch geval) zijn uitgezet:

9 waarnemingsposten à 2 man	= 18 man
de aflossing hiervan	= 18 man
5 hindernisbewaking à 2 man	= 10 man
de aflossing hiervan	= 10 man
3 patrouillebasis commandanten plus verbindingspersoneel	= 12 man

Totaal   68 man

Deze kunnen door de bataljonsreserve worden geleverd. De extra luisterposten kunnen worden geleverd door de onderdelen, die de wachten leveren. De wachten kunnen het best worden geleverd door de steunpuntbezetting. Voor patrouilles zullen ongeveer 20 man nodig zijn. Aanvullende patrouilles en waarnemingsposten waren te leveren door het v en i peloton. Zodra een vijandelijke aanval zich duidelijk aftekent kunnen wellicht diverse waarnemingsposten en patrouilles vervallen.

Misleiding

De misleiding kan hand in hand gaan met de bewaking. Immers hoe meer troepen zich buiten het steunpunt bevinden, hoe moeilijker het voor de vijand zal zijn om vast te stellen, waar het steunpunt ligt. Dit kan, naast goede camouflage en schijnopstellingen, meehelpen om de vijand te misleiden en zijn verkenningen tegen te gaan. Vandaar dat de bewakingseenheden, vooral de wachten, vaak agressief moeten optreden, in hoofdzaak echter met gebruik maken van artillerie- en mortiertuiver. De bataljonscommandant zal hier enige artillerie en mortier waarnemers voor moeten inzetten.

Voordelen van de nieuwe organisatie

In de nieuwe organisatie is het aantal organen voor de bewaking aanzienlijk uitgebreid. In plaats van een verkenningsseskadron heeft de divisiecommandant een verkenningsebataljon beschikbaar, terwijl elk bataljon organiek over een v en i peloton beschikt. Ook de bataljonsorganisatie met vier compagnieën is een verbetering. Hierdoor kan één compagnie worden aangewezen voor de bewaking, terwijl het steunpunt zelf van de aanvang af met drie eenheden kan worden opgebouwd, zodat het vormen van een reserve eenvoudiger blijft.

Uit de buitenlandse vakpers

Logistieke problemen in tijdperk van algemene motorisatie.

In de tweede wereldoorlog trachtten de beweeglijkheid der strijdkrachten op te voeren door verregaande motorisatie. Het gevolg was een moeizame verzorging. Hoewel de overige factoren de opmars in gunstige zin beïnvloedden, stakte deze opmars omdat niet op tijd kon worden bevoorrad. Het in stand houden van de etappelijnen, de bruggen en het onderhoud van het materieel bleken eens te meer uitermate belangrijk te zijn. Ondanks hun kunde, hebben de logistieke staven geen kans gezien deze opdracht naar wens te vervullen. Atoomoorlog kan dit vraagstuk nog toespitsen.

Moet men daarom het aantal pantserdivisies verminderen ten gunste van het aantal infanteriedivisies? De toch vaak tegenstrijdige meningen zijn het in elk geval eens over de noodzakelijkheid van grote beweeglijkheid en vuurkracht en het in stand houden van mechanisatie en motorisatie.

Een atoombom, die depôts en transportmiddelen buiten werking kan stellen, overtreft de kracht van de conventionele wapens. Zijn uitwerking betekent een gevaar voor het verkeer en het belang van verkeersknooppunten neemt toe.

Welke wijzigingen moet men nu in het logistieke systeem aanbrengen? In de eerste plaats ware de oplossing te zoeken in het verminderen van het aantal wapensoorten en daardoor het onderhouds- en bevoorradingsstelsel. Zonder daarbij evenwel in de fout te vervallen

bruikbaar materieel op te geven. Voorts moet, in plaats van afzonderlijke en grote depôts voor een bepaalde soort gespecialiseerd materieel, waarbij het gevaar bestaat dat door uitschakeling een gehele operatie onmogelijk wordt gemaakt, worden overgegaan tot een systeem van niet-gespecialiseerde depôts, zelfs indien dit een uitbreiding van het aantal transportmiddelen zou betekenen. Deze depôts moeten zodanig zijn samengesteld, dat zij geen lonend atoomdoel vormen.

Ook de voorziening met brandstof is een probleem op zich zelf. Door de bouw van pijplijnen, die weinig personeel vragen en reeds in vredetijd kunnen worden aangelegd, kan men tot een juiste spreiding van doelen komen.

Waarom gaat men er niet toe over reserve-opslagplaatsen in te richten voor logistieke goederen, die gemakkelijk kunnen worden opgevoerd naar plaatsen waar een vijandelijk ingrijpen dit nodig maakt? Waarom zou men het vliegtuig niet als transportmiddel gaan bezigen, zelfs wanneer dit kostbaarder zou zijn dan normaal transport over kapotte wegen?

Het zou dan mogelijk zijn de divisies, bij uitvallen van de normale kanalen van logistieke bevoorrading, toch te verzorgen.

„Logistics problems in an aera of wholesale motorization” door Gen. Maj. G. J. le Fèvre de Montigny in „Revue Militaire Générale”, jan. 57. v. H.

Moderne strijd in polderland (III)

door J. SJOERDS, Majoor der Infanterie, Staf NTB.

Ter inleiding van dit artikel mag gewag worden gemaakt van de beslissing van de Inspecteur der Infanterie, waarbij hij als onderwerp voor tactische studie aan hoofdofficieren een aspect van de oorlogvoering in het polderland heeft opgedragen, terwijl aan de Infanterieschool in de toekomst het optreden in polderland deel zal uitmaken van het lesprogramma. Door de NTB is bij herhaling gewezen op de noodzaak van het bestuderen van het gevecht in polderland. Hiermede is de strijd in het polderland een aangelegenheid geworden, die elke infanterie-officier zal hebben te bestuderen.

Toch is er nog een categorie, die zo mogelijk nog meer behoefte heeft aan enige opleiding op dit gebied, namelijk ons kader. De officier toch zal door zijn kennis van de militaire aardrijkskunde althans enig inzicht hebben in de aard en de mogelijkheden van het polderland. Er is echter geen onderdeel van de militaire opleiding, waarvan ons kader minder op de hoogte is dan van de oorlogvoering in het polderland. Deze cri de coeur werd reeds in 1911 geuit in *De Militaire Spectator* en het bedoelde artikel zegt: „Niet alleen ligt dit hieraan, dat er weinig praktische oefeningen gehouden worden, maar ook, dat er zelden bij theorieën met kader voor deze enig licht ontstoken wordt omtrent de oorlogvoering in polderland. Het merendeel der onderofficieren heeft geen begrip van polders en uit de aard der zaak toont het kader dan ook weinig belangstelling voor onze polderterreinen”. Deze opmerking zou evengoed in onze tijd geplaatst kunnen worden. Naar mijn mening heeft ook het kader zowel een korte theoretische als een praktische opleiding nodig voor dit gevecht onder bijzondere omstandigheden.

Het polderland noopt tot het optreden in gescheiden groepen. De vechtwijze brengt mede een veelal zelfstandig optreden van de onderofficier voor de uitvoering van diverse opdrachten.

Het houden van oefeningen in het polderland zal over het algemeen op minder bezwaren stuiten dan het houden van oefeningen in andere terreinen, mits deze oefeningen worden vastgesteld voor het winterseizoen. Bij de laatst gehouden oefening waaraan door mij, als S3 van 97 RI werd deelgenomen, werd het versterkte regiment in zijn geheel, in de maand december in de polders van Z.-HOLLAND ingezet.

Het verdient aanbeveling de door oefeningen opgedane ervaringen te verzamelen, te schiften en te groeperen, teneinde te zijner tijd nuttige wenken en algemene aanwijzingen te kunnen doen uitgeven. Het zijn immers de ervaringen, die hier, door de moeilijkheden heen, de weg wijzen naar een bevredigende oplossing. Ik moge ter illustratie een voorbeeld noemen.

In 1932 hield het Regiment Jagers, in de omgeving van NOOTDORP een oefening in gevechten in polderland, waarbij de troep niet alleen de sloten doortrok, maar tevens het stelling nemen tegen de slootkanten beoefende, teneinde daarvan als natuurlijke dekking tegen 's vijands vuur partij te kunnen trekken. Het oefeningsrapport vermeldt: „Aanvankelijk heeft de troep neiging om na het doortrekken van de sloten

bij het beklimmen van de oever te ver door te gaan in plaats van in de sloot en tegen de slootkant aan 's vijands zijde dekking te zoeken en stelling te nemen. De bodem van poldersloten is zeer modderig, zodat de man, die zich verplaatst wegzakt en zelfs kans belooft het evenwicht te verliezen. Een aanval met een goed geoefende troep dwars door polderland, doorsneden met niet te diepe sloten, is mogelijk. De aanwezigheid van dergelijke sloten evenwijdig aan het aanvalfront kan zelfs voordelen geven. De sloten bieden dekkingen, welke men op de vlakke heidebodem tevergeefs zoekt, terwijl bovendien het opgaand riet voor maskering zorgt. Een aanvalsrichting schuin op het beloop der sloten heeft geen zin. De ervaring leert, dat de sterke neiging bestaat om loodrecht op het beloop der sloten zijn richting te kiezen."

In dit korte commentaar liggen praktische wenken opgesloten, die ook nu nog hun waarde hebben behouden, maar tot dergelijke aanwijzingen zal men alleen kunnen komen indien het gevecht in polderland daadwerkelijk wordt beoefend.

De Duitsers hadden het belang van een grondige kennis van het polderland terdege onderkend alvorens zij in mei 1940 de Nederlandse grenzen schonden. In november 1939 verscheen een voorschrift van de Generalstab des Heeres getiteld: „Militär-geographischer Ueberblick über die Niederlande”.

Dit boekwerk was bedoeld als leidraad voor commandanten die in Nederland zouden moeten opereren. Het bevat vele interessante bijzonderheden. In het raam van dit artikel wil ik alleen melding maken van de daarin voorkomende „Gesamtbeurteilung der Poldergebiete”.

Die Marsch- und Flussgebiete bilden ein ernstes Hindernis für die Durchführung Militärischer Operationen. Die Landschaftsgestaltung verweist Truppenbewegungen ausschliesslich auf die festen Strassen und Wege. Die Instandhaltung der Strassen ist schwierig, da anstehendes Gestein fehlt. Die Dichte und der Zustand des Strassennetzes sind gut, die Breite genügt oft nicht. (Einbahnverkehr einrichten!) Die zahllosen Brücken stellen infolge ihrer Bauweise aus der Ferne deutlich erkennbare Uebergangsstellen dar, die leicht unter Feuer zu nehmen sind. Zahllose Wassergräben und Deiche zerschneiden das Gelände in einzelne kleine Abschnitte. Ein Ueberschreiten der vielen kleinen Gräben ist nur den Fusstruppen ohne grosse Schwierigkeiten möglich. Schutzfeld und Sichtverhältnisse sind sehr beschränkt. Natürliche Uebersichtspunkte fehlen fast völlig. Mann ist meistens auf die allerdings massigen und hohen Kirchtürme angewiesen. Von den einzelnen Deichen reicht die Sicht nur bis zum nächsten Deich. Wälder fehlen mit Ausnahme des Dünen bereiches; Fliegerdeckung ist an Gebüsch Hecken und in den vielfach lang gezogenen Ortschaften gut zu finden. Das Eingraben ist wegen des Eindringens von Grund oder Regenwasser unmöglich. Abfluss fehlt. Nur an den Deichen ist der Bau von Schützenständen und Deckungen durchführbar. Baumaterial (Holz, Beton) müssen herangeführt werden.

Die zerstreute, aber dichte Besiedlung dämmt Schutzfeld und Erdsicht ein. Für Unterbringung von Truppen ist die Dichte der Besiedlung vorteilhaft, der Zerstretheit der Besiedlung erfordert Zerteilung der Einheit. Der landwirtschaftliche Reichtum des Landes gewährt reiche Hilfsquellen für die Verpflegung. Häufigkeit von Regen

und Dunst bilden ein Hindernis für die Erd- und Luftbeobachtung. Besonders zu beachten ist, dass fast das ganze Gebiet durch öffnen der Deiche überschwemmt werden kann.

Het boekwerk bevat voorts belangrijke aanwijzingen voor het vernielen van dijken en sluizen, het inunderen van polders als verdedigingsmaatregel en het gebruik van water als aanvalswapen.

Meerdere malen hebben de Duitsers bewezen het Nederlandse polderterrein en zijn mogelijkheden goed te kennen. Als voorbeeld noem ik de strijd om het „eiland” bij Nijmegen, beschreven door General Stacey.

„On 9 November the 2nd Can Corps took over the Nijmegen salient. There now ensued the only static period the Army knew during the campaign in NW Europe. Particular importance attached to the Nijmegen area and the „island” which we still held north of the Waal between Nijmegen and Arnhem. The Nijmegen salient was vital. It offered a base between Maas and Rhine from which an attack could be launched against the enemy's flank and it gave us a foothold beyond the main stream of the Rhine from which we could assault across the lesser branch to turn the German position. The Germans were not blind to these facts and they soon tried to flood us out of the „island”. On 2 December they cut the dykes on the south side of the Nederrijn at Arnhem. Extensive flooding followed, the extent of the island was considerably reduced and a large portion of the garrison was withdrawn in accordance with plans we had made for this eventuality”.

Dat de Duitsers, zowel als de geallieerden zulk een juist militair gebruik van het polderland en het water wisten te maken kon alleen omdat men aan beide zijden begrepen had, dat dit bijzondere terrein een bijzondere studie eiste, om de nodige bijzondere maatregelen te kunnen nemen.

Terugkerende naar de aanvang van dit artikel, hetwelk een scholing — zowel theoretisch als praktisch — vraagt voor officieren en kader in het gevecht in het polderland, meen ik tevens op de noodzaak te moeten wijzen om „het gebruik van het water” als studie-object voor hogere officieren te moeten aanbevelen. In het nieuw te verschijnen voorschrift Velddienst zal in Deel 3 een hoofdstuk aan inundaties zijn gewijd.

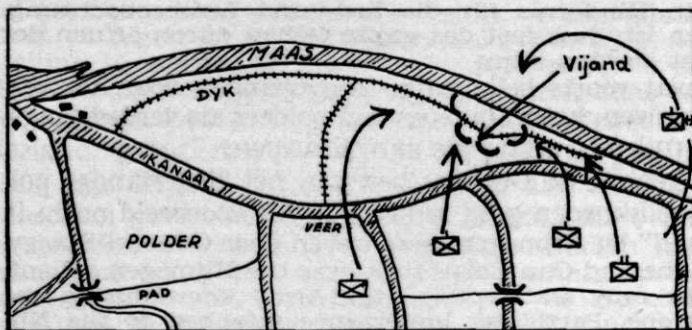
Tenslotte meen ik, dat de recente voorbeelden van gevechten in polderland een dankbaar studie-object zijn bij de in dit onderwerp te geven lessen. Ter illustratie wil ik ook hiervan enige voorbeelden geven.

Operatie Elephant (afb. 1)

Gedurende de laatste maand van de statische periode aan de Maas begon er een van de meest vreemde episodes uit de veldtocht in NW Europa. In het waterrijke poldergebied noord-oost van Breda loopt zuid van de Maas een kanaal en vormt daar een lang eiland, dat met een veer is te bereiken. Het dorpje bij dit veer heet Kapelse Veer. Generaal Student heeft verklaard, dat hij, teneinde zijn jonge parachutisten de vuurdoop te kunnen geven, op deze eenzame plaats een klein bruggehoofd liet vormen. Elke 3 of 4 dagen had de aflossing van deze troepen plaats. De Duitsers groeven zich zorgvuldig in het moeilijke polderland in en het elimineren van dit bruggehoofd is een lange, koude en

Afb. 1 Operatie
„Elephant”

kostbare geschiedenis geweest, waarbij aanvallen moesten worden gedaan over het open polderland tegen een vastberaden vijand.

De Polen deden een eerste aanval in de laatste dagen van december en herhaalden dit op 7 januari 1945, maar zonder succes. Nadat ook andere onderdelen hadden gefaald werd Operatie Elephant opgezet. Vijf dagen duurden de bittere gevechten op en om de dijken van Kapelse Veer, voordat de Duitsers waren vernietigd. De beschrijving van deze leerzame gevechten is te vinden in de Canadian Army Journal van april 1949.

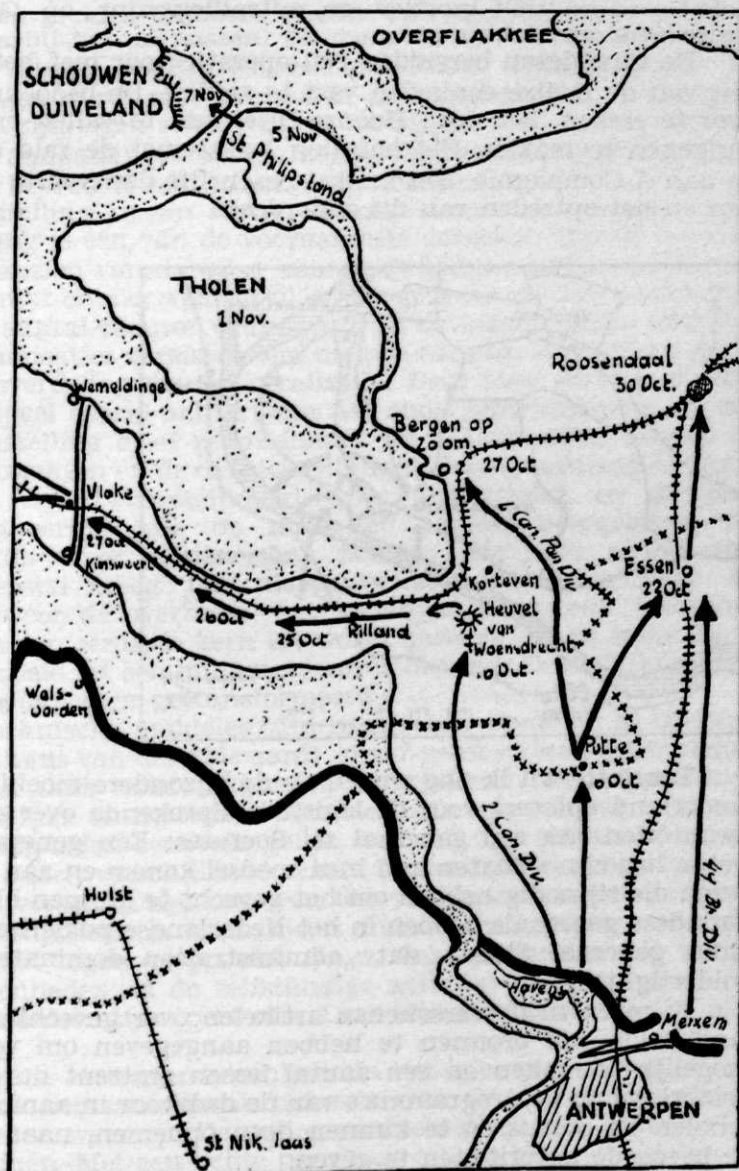
De strijd om Woensdrecht (afb. 2)

Op de eerste oktober 1944 gingen de troepen tussen Antwerpen en Turnhout over het gehele front tot de aanval over. Het waren, van west naar oost, de tweede Canadese divisie, die op 4 oktober tot drie km ten zuiden van Putte was gevorderd, de Poolse pantserdivisie en de 49e Britse divisie. De Polen waren op 5 oktober Tilburg tot op 7 km uit het zuiden genaderd en bezetten Alphen. De weerstand op de opmarsweg naar de landengte van Woensdrecht werd echter steeds heviger, vooral toen bij Woensdrecht vier bataljons Duitse parachutisten werden ingezet.

Het is buitengewoon belangwekkend en instructief om te zien, hoe sterk onze Nederlandse dijk- en kanaalstellingen zijn en welke moeite en offers het aan de toch uitmuntende en geharde Canadese troepen kostte om deze stellingen te veroveren (Gen. Wilson). Stacey noemt het — volgens Nederlandse begrippen zeer smalle en onbetekenende — kanaal Antwerpen-Turnhout, *de volgende formidabele hindernis* na het Albertkanaal. Welnu, dergelijke kanalen telt men in ons land bij tientallen.

De aanval op de landengte naar Zuid Beveland leidde door het vlakke ingepolderde gebied met talrijke noord-zuid lopende dijken. Dit gebied wordt uit het noorden beheerst van de spoorlijn tussen Woensdrecht-station en Rilland en door de zeer sterke heuvelstelling waarop Woensdrecht ligt. U kent dat schilderijtje van voor 1944: Woensdrecht met de molen en de ruïne op de heuvel met zijn glooiende graanakkers! Ziehier hoe de Canadezen dit mooie stukje land zagen: „Nu volgden gevechten van de meest verbitterde aard. Geen geschreven verslag kan recht doen wedervaren aan de moeilijkheden, die onze troepen daar moesten overwinnen. Veilig ingegraven achter de dijken nabij het dorp Woensdrecht en de dijk, die de spoorlijn over de landengte voert, wacht-

ten de parachutisten koelbloedig de achtereenvolgende Canadese aanvallen dwars door de open, geïnundeerde velden, die vóór hen lagen, af. De 5e brigade verloor op één dag (13 oktober) alle commandanten van de geweercompagnieën. Maar onze infanterie hield vol! Op 10 oktober kregen we vaste voet op de spoorlijn op de landengte, maar de fles was nog niet ontkurkt. De vijand voerde allerheftigste tegenstoten uit en won iets terrein. In de morgen van 10 oktober veroverde de Royal Hamilton Light Infantry eindelijk Woensdrecht en wist het tegen verdere hevige tegenaanvallen te behouden.”

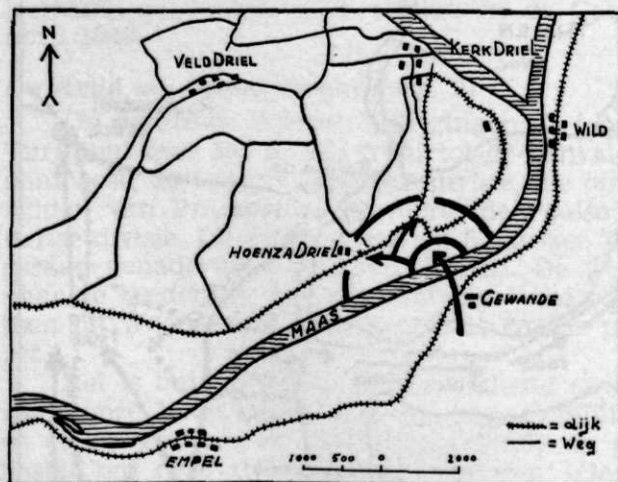
Afb. 2 De strijd bij Woensdrecht

Een raid over de Maas (afb. 3)

Hoewel dit verhaal, gepubliceerd in Current Reports from Overseas nr 85, betrekking heeft op een kleine operatie, heeft het niettemin zijn waarde. Het verloop van dit gevecht in het polderland tussen Maas en Waal was in het kort als volgt:

Half januari 1945 bezette een Canadees onderdeel de lijn van de Maas in de streek ten noorden van 's-Hertogenbosch. Men vermoedde, dat de rechteroever van de Maas, van Kerkdriel tot Ammerzoden, was bezet door de Duitsers met een weinig meer dan een bataljon. De bedoelingen van de vijand in deze sector waren niet bekend. Men beperkte zich tot sporadisch mortier- en mitrailleurvuur op Gewande, Empel Crevecoeur en Bokhoven.

De Canadezen bereidden een operatie voor met het doel de identiteit van de Duitse eenheden vast te stellen. De bedoeling was de Maas over te steken, het dorp Hoenze-Driel aan te vallen en daar krijgsgevangenen te maken. Het bataljon belast met de raid droeg deze taak op aan A-Compagnie. Het artikel beschrijft dan voorts de voorbereidingen en het optreden van dit onderdeel.

Afb. 3 Een raid over de Maas

Tenslotte wil ik nog wijzen op de bijzondere moeilijkheden, die het polderland oplevert voor de logistiek. Sprekende over de noodzakelijke kwaliteiten van een generaal zei Socrates: Een generaal moet precies weten hoe zijn soldaten aan hun voedsel komen en aan alle andere goederen die zij nodig hebben om het gevecht te kunnen blijven voeren. De Canadese generaals hebben in het Nederlandse polderland ondervonden, aldus generaal Stacey, dat „administration dominated the phase in polderfighting”.

Ik meen in de verschenen artikelen over gevechten in het polderland voldoende bronnen te hebben aangegeven om verdere zelfstudie mogelijk te maken en een aantal lessen omtrent de oorlogvoering in polderland op de programma's van de daarvoor in aanmerking komende scholen en cursussen te kunnen doen opnemen, naar richtlijnen door de bevoegde autoriteiten te geven.

Een andere koers

door H. Ch. KREMER, Kolonel der Artillerie.

Het schijnt, dat de menselijke geest zich sneller aanpast aan veranderingen van de techniek en van de wetenschap, dan aan veranderingen van systemen en gewoonten. De verstandelijke verworvenheden van het mensdom groeien blijkbaar sneller dan zijn emotionele vermogen om zich daarbij aan te passen. De mens wil voortdurend en altijd nieuwe dingen volgens oude methoden gebruiken. Zelfs wanneer hij tijdelijk gedwongen wordt zijn habitus in overeenstemming te brengen met de aard van zijn eigen scheppingen, zal hij, na zulk een intermezzo van gedwongen aanpassing, met een zucht van verlichting terugvallen op zijn oude en beproefde methoden en gewoonten.

Deze tegenstelling tussen starre levensgewoonte en verstandelijke vernieuwingsdrang is één van de voornaamste oorzaken van de onevenredigheid, ten aanzien van de wijze waarop de strijdkrachten in de oorlog worden gebruikt en die, waarop zij op dit gebruik worden voorbereid.

Het enorm aantal nieuwe vindingen van de laatste halve eeuw en de groei der organisaties vereisten een nieuwe aanpak, een scherp doorgevoerde arbeidsverdeling en decentralisatie. Deze bleef vóór de laatste wereldoorlog vrijwel overal achterwege. De oude centralistische en bureaucratistische instelling bleef gehandhaafd tot het ogenblik, waarop de oorlog de strijdkrachten en de defensieleidingen *dwong* overstag te gaan. Toen werd de verantwoordelijkheid weer gedelegeerd en de problemen der uitvoering aan de man ter plaatse overgelaten; de commandant kon weer beslissingen nemen. Na het einde van het conflict evenwel kreeg het diepgewortelde verlangen naar de oude gewoonte weer de overhand, het verlangen naar een toestand, waarin alles van een centrale kern uit wordt geregeld en de individuele verantwoordelijkheid tot een minimum wordt beperkt. De strijdkrachten werden hierdoor *in wezen* getransformeerd.

Zeker, de technische middelen zijn in tijd van vrede en in oorlogstijd dezelfde (althans van dezelfde aard), maar geest en wezen der strijdkrachten zijn in deze omstandigheden verschillend. De organisaties waarin de menselijke en materiele middelen zijn opgenomen, schijnen in beide omstandigheden eveneens gelijk, doch zij zijn slechts de manifestaties van *in wezen* verschillende zaken. In oorlogstijd is een organisatieschema een verschijningsvorm van decentralisatie, van overdracht van verantwoordelijkheid, in vreedstijd is *ditzelfde* schema een verschijningsvorm van het tegenovergestelde. In oorlogstijd worden het vechtervermogen der eenheden en de zelfstandige actie op de troon gezet, in vreedstijd de administratieve perfectie. Deze transformatie voltrekt zich na iedere oorlog.

Alle fouten, alle vertragende schijven in het apparaat, alle papieren uitwassen en bemoeienissen, die als het ware door de oorlogsvlam waren weggebrand, komen weer op. De oorlogsvoorbereiding kan weer op dezelfde voet beginnen. Met een lichte parafrase op een bekende uitspraak

zou men kunnen zeggen, dat „iedere oorlog voorbereid wordt op de basis van de vorige . . . vrede!” Er is hier blijkbaar sprake van een *bijna onafwendbare kringloop*. *Wie in tijd van vrede deze vicieuze cirkel zou kunnen doorbreken, heeft een voorsprong op vriend en vijand. Tegenover de bondgenoten zou hij kunnen aantonen, dat hij meer kan produceren met dezelfde middelen; tegenover de vijand zou hij vechteenheden in het veld kunnen brengen onder commandanten, die geleerd hebben beslissingen te nemen.*

Een begin

Voornamelijk in de Verenigde Staten onderneemt men pogingen om deze benauwende cirkelgang te doorbreken. Naast zeer kundige artikelen in de grote pers vindt men deze pogingen in militaire publicaties, als: „Economics of logistics” in *Mil. Review*, dec. '56, „Flummery runs rampant” in *Army*, aug. '56.

De belangrijkste stap, die tot nu toe is genomen om de vicieuze cirkel te doorbreken, is een feitelijke poging binnen de strijdkrachten zelf, de schepping van het *Army Command Management System*. Dit systeem, in 1956 geïnitieerd, heeft ten doel een aantal (voorlopig alléén) logistieke eenheden onder een nieuw en bedrijfseconomisch verantwoord regiem te brengen, opdat inderdaad uit de gegeven middelen aan mensen en materieel het maximum aan rendement worde verkregen.

Het *Army Command Management System* wordt in het septembernummer '56 van *Army* besproken door Colonel Frank Kowalsky, Commandant van de *Army Command Management School* in zijn artikel *Command Development through Decentralisation*.

Het hoofdkenmerk van het systeem, aldus de schrijver, is dat het op ruime schaal decentralisatie van verantwoordelijkheid en autoriteit aan de commandanten der eenheden zal mogelijk maken. Een viertal maatregelen vormen van deze mogelijkheid de basis:

1. het Departement van Oorlog delegeert zijn werkzaamheden, op dit gebied, voor een goed deel aan daartoe aangewezen logistieke chefs;
2. voor de verschillende eenheden wordt een scherpe taakverdeling gemaakt;
3. aan de commandanten wordt een duidelijk beeld van het te bereiken doel (de te bereiken produktie) gegeven, zodat zij de benodigde middelen en de te maken kosten nauwkeurig kunnen berekenen;
4. aan de commandanten worden fondsen verstrekt, zodat zij over een eigen begroting beschikken.

Tot zover het raam van het systeem, waarvan Kowalsky zeer veel verwacht, daar het volgens hem een soepelheid scheidt en een aanpassing aan de omstandigheden, die de commandanten nog nooit hebben beleefd. De fondsen stellen hen in staat op eigen initiatief materieel te kopen of personeel aan te nemen. De commandant kan nu leidersbeslissingen nemen op zakelijke inlichtingen, met zijn begroting als beslissing forcerend element.

Het is mogelijk, en het is te hopen, dat deze verwachtingen worden bewaarheid. Het is echter al te veel voorgekomen, dat in een korte periode van ongewone helderheid bevoegdheden werden gedelegeerd, die later, langs de wonderlijkste wegen, stukje bij beetje werden teruggehaald, om weer in het almachtige centrum te worden verankerd. Hoe

het zij, de proefneming is uiterst belangrijk, al kunnen we de resultaten nog niet schatten.

De konsekwente voortzetting

Belangwekkender nog is het feit, dat dit systeem door velen in de V.S. inderdaad wordt gezien als een *begin*. Niet alleen van een zakelijke leiding van een aantal logistieke eenheden, maar tevens van een nieuw element in het gehele leger namelijk de aanvaarding van *gedecentraliseerde verantwoordelijkheid* in ruil voor de *onverantwoordelijke bureaucratie*.

De commandant van het *Continental Army Command* blijkt hierin een leidende rol te spelen en zijn staf hoofdzakelijk te zien als een steun voor de formaties en eenheden voor het uitvoeren van hun taak. Hij verstrekt overigens slechts richtlijnen. Interpretatie en uitvoering zijn voor de ondercommandanten. Kowalsky noemt dit zeer terecht: centralisatie van richtlijnen (dus *beleid*; schr.) en decentralisatie van uitvoering. Inderdaad in feite de enige wijze waarop een groot lichaam kan worden bestuurd.

Hoezeer het nieuwe systeem universeel wordt gezien blijkt verder uit een aantal voorwaarden, die Kowalsky verbindt aan het slagen van een systeem van *Command development through decentralisation* in het gehele leger, die ik hieronder, als bijzonder maatgevend voor deze nieuwe koers, in het kort zal trachten te bespreken.

Het recht om te beslissen

Kowalsky's eerste voorwaarde is, dat bevoegdheid en aansprakelijkheid van de commandant *duidelijk worden omlijnd*. Niet alléén op papier maar ook *in feite*. „Het is niet voldoende”, zegt hij, „om de getypte of potloodlijnen te trekken, die leiden van de ene rechthoek naar de andere. In de verborgen structuur schuilen de moeilijkheden. Te vaak wordt een duidelijk op papier omschreven verantwoordelijkheid zodanig doorkruist door beperkingen en controles, dat de commandant niet in staat wordt gesteld deze totale verantwoordelijkheid te dragen of de belangrijkste elementen van het gedelegeerde gezag uit te oefenen, namelijk zijn recht om te bevelen en zijn recht om beslissingen te nemen.”

Tot zover de eerste voorwaarde. Zij is duidelijk genoeg en nauwelijks voor bestrijding vatbaar. De ervaring is dan ook, dat zij niet wordt bestreden doch in de praktijk wordt vergeten of niet wordt onderkend.

De leiding van grote organisaties moet, overeenkomstig het doel der organisatie, zonder aarzeling en duidelijk weten te delegeren en zij moet er tegen waken de delegatie in feite ongedaan te maken door onnodig ingrijpen of door te *vér* strekkende controlemaatregelen ¹⁾. De defensie vormt in vrijwel elk land de grootste en meest gecompliceerde organisatie, en de organisatieschema's zijn daarmee in overeenstemming.

In dit verband verdient een lofuiting van een vooraanstaande econoom en publicist, prof. D. S. Kimbal de aandacht: „... both the army and navy have developed splendid line-and-staff organisations, systematic planning of all work...” Men zou zich hier volledig bij kunnen aansluiten; een goede organisatie alléén echter schijnt niet voldoende

¹⁾ Zie ook: „Iets over delegatie” in Centurio, aug. '56.

te zijn om de menselijke afkeer van gezagsoverdraging te overwinnen. De oorlog moet daartoe dwingen.

De organisatieschema's zijn, in oorlog en vrede, op papier van dezelfde aard. Maar bij goed lezen ziet men, dat de bevels- en controlelijnen in vreedestijd, overal ter wereld, steeds dikker worden en dat de omtrekken der rechthoeken, die het gezagsgebied van de commandant voorstellen, steeds meer vervagen. Een verandering van deze tendens (ten gunste van efficiency en produktievermogen) zal slechts plaats kunnen vinden door *verandering van levenshouding*.

Verantwoordelijkheid voor beslissingen van anderen

Bij Kowalsky's voorwaarden vind ik een tweetal, die aangeven, dat ook hij een veranderde houding, een veranderd inzicht, noodzakelijk acht. De eerste is, dat er op elk echelon vertrouwen moet zijn in de uitvoerende commandanten. „Er kan geen decentralisatie zijn zonder het vertrouwen, dat medewerkers en ondergeschikten het vermogen hebben om redelijke en eerlijke beslissingen te nemen”. Dit is natuurlijk juist, maar hier komen we tevens op een ander thema: dat van de *beschikbare* krachten. Niemand zal Kowalsky's stelling kunnen betwisten, doch men moet de mannen *hebben* aan wie men het kan overlaten redelijke beslissingen te nemen. Heeft men deze niet, dan heeft het weinig zin om over decentralisatie of delegatie te praten. Deze zijn dan onmogelijk geworden. Ik doel hier uiteraard niet op het *aantal* (dit is altijd wel in overeenstemming te brengen met de organisatie), doch op de *kwaliteit* die niet te verkrijgen is, indien niet aan bepaalde voorwaarden voor werving en selectie is voldaan.

De tweede voorwaarde, die schrijver in dit verband stelt is: „dat decentralisatie begrip vereist voor menselijk dwalen en voor het feit, dat fouten zullen worden gemaakt”. Dit houdt tevens in, dat de hogere chef de moed dient te hebben de volledige verantwoordelijkheid voor de onvermijdelijke fouten van zijn medewerkers of ondergeschikten te dragen. Dit is de tweede essentiële kant van delegatie van bevoegdheden.

Zwakke mannen zullen nooit verantwoording durven dragen voor de beslissingen van anderen. Het gevolg zal zijn, dat hun werk en hun leven overkropt is met details, hun beleid in de verdrukking komt en hun ondercommandanten niet leren beslissingen te nemen en zelfstandig op te treden. De werkelijk goede leider zal zijn grootste inspanning richten op de keuze en de opleiding van zijn medewerkers, opdat zij het werk voor hem doen. Als hij dat met succes heeft gedaan, kan hij adem scheppen en zich voorbereiden op zijn wezenlijke taak, de *planning* en het daaruit voortvloeiende beleid. Een chef, die zich constant blijft bezig houden met de uitvoering van zijn eigen richtlijnen of orders, komt aan die hoofdtaak niet toe.

Alleen het doel is belangrijk

Aan de twee laatste, door Kowalsky gestelde, *mentale* voorwaarden dienen, naar mijn overtuiging, nog enige te worden toegevoegd. In de eerste plaats zullen wij afstand moeten doen van het geloof, dat onze belangrijkheid stijgt met het aantal zaken, dat we *zelf* behandelen en met de sfeer van onmisbaarheid, waarmede wij ons hierdoor denken te omgeven.

In de tweede plaats zal ons begrip voor de realiteit sterk moeten worden opgevoerd. De kernvraag van Maarschalk Foch: „*De quoi s'agit-il?*” moet niet worden beperkt tot de elementen van de gevechtsvoering. Het is even nuttiger dan in het gevecht, want dan dringt deze vraag zich vanzelf op. Het *doel* van onze taak moet de hoofdzaak zijn en bereikt worden met het geringste verlies aan tijd en met de geringste hoeveelheid offers.

Het produkt van onze arbeid

Kowalsky benadert dit punt op een enigszins andere wijze. Hij zegt „dat de commandant *beoordeeld* moet worden naar de *resultaten* die hij produceert en naar *wat* hij bereikt; niet *hoe* hij het bereikt. Dit nu is een moeilijk punt. Dat het bereiken van resultaten de hoofdzaak is en niet de wijze waarop dit gebeurt, is juist, maar de *beoordeling* van de commandant in het licht van die resultaten is iets anders. Die resultaten zijn namelijk eerst goed te meten in het *gevecht!* De defensieproduktie is, in vredestijd, in feite onmeetbaar. Haar waarde kan dan slechts geschat worden. Behalve in gevallen van een opvallend slechte leiding kan niemand de *oorlogswaarde* (dus de werkelijke waarde) van een vechteenheid bepalen, noch de persoonlijke invloed, die de vredescommandant hierop had. Wie meent dit wel te kunnen doen, kent de soms onverklaarbare reacties der militaire collectiviteit niet. Veel hangt af van de *verborgen* kwaliteiten van de commandanten, onder meer van hun vermogen om de mogelijkheden en de beperkingen van de troep te schatten en af te tasten.

Het vrije bedrijf heeft ter beoordeling van de produktie een glasharde toetssteen: de geldelijke resultaten. In laatste instantie is hier de subjectieve waardering uitgeschakeld; de kosten en de reactie van de markt bepalen de resultaten der produktiviteit. De defensie mist deze objectieve waardemeter.

Nu is Kowalsky zich van dit nadeel bewust, hetgeen blijkt uit zijn opmerkingen, dat de resultaten, door een commandant behaald in andere dan gevechtssomstandigheden, moeilijk op de juiste waarde kunnen worden geschat en dat de defensie tot op heden een equivalent van de winst- en verliesrekening als waardemeter van de bereikte resultaten mist. Als voorwaarde voor de nieuwe koers, of liever als een oplossing voor dit probleem, stelt hij, dat een geheel nieuwe conceptie van leiding en controle moet worden ontwikkeld, die de tegenwoordige beperkende voorschriften en aanwijzingen moet elimineren. Hij zegt echter niet *hoe* hij zich die ontwikkeling indenkt. Dit is één van de weinige punten van zijn betoog waar ik niet met hem kan meegaan. Een defensie-apparaat in vredestijd is te zeer onderworpen aan subjectieve maatstaven, imponderabilia en hobbies. Waar een vaste maatstaf ontbreekt, moeten wij het feit aanvaarden, dat de beoordeling van de produktieresultaten vrijwel onmogelijk is.

Het probleem moet van een andere zijde worden benaderd. Men moet de risico van slechte resultaten (die eerst in het gevecht, dus te laat, blijken) tot een minimum beperken. Dit kan alleen, indien men commandanten aanstelt, van wie men in redelijkheid kan verwachten, dat zij gunstige resultaten zullen behalen. *En hiermee zijn we weer aangeland bij het personeelsprobleem: het niet te ontwijken punt.*

Nabeschouwing

Kowalsky's artikel is wellicht het belangrijkste militaire artikel van het vorige jaar, niet alleen door de heldere wijze, waarop het een der grootste problemen van de enorme defensiebedrijven aanpakt, maar meer nog door wat het *vertegenwoordigt*: een werkelijk streven naar verlossing uit de onontwarbare kluwen dezer overgecentraliseerde lichamen en een ernstige poging doet om de enorme offers, die voor de instandhouding der defensie worden gebracht, het rendement te geven dat zij verdienen. Het was mij daarom een voorrecht dit artikel te mogen bespreken.

Wij blijven echter zitten met dit ene probleem: de mannen, aan wie kan worden gedelegeerd. Ik heb reeds opgemerkt, dat niet kan worden gedecentraliseerd indien deze er niet zijn. Er zal moeten worden nagegaan *hoeveel* er zijn en *waar* zij zijn. Is er een sterk doorgevoerde centralisatie, dan kunnen zij echter niet worden geselecteerd (zonder zelfstandigheid kunnen de zwakken nauwelijks falen) en niet worden gevormd. We zitten dus in een tweede vicieuze cirkel. *Een sterk gecentraliseerd systeem vormt niet de mannen, die een voorwaarde zijn voor decentralisatie!* Vandaar ook, dat een leider van een machtig en sterk centraal geleid apparaat niet plotseling kan overgaan op decentralisatie en delegatie *over de gehele linie* zonder catastrophale konsekwenties te riskeren. Een dergelijke overgang kan niet anders dan geleidelijk geschieden.

In elk geval zal het moeten gebeuren indien we de „*économie des forces*”, die niets anders is dan de aanwending van het economisch motief in de gevechtsvoering, ook in de *oorlogsvoorbereiding* willen toepassen. De praktijk heeft reeds uitgewezen, dat overmatige centralisatie en het ongebruikt laten van goede delegatiemogelijkheden ontstellend kostbaar is. Een luxe, die geen enkele defensie zich mag en kan veroorloven.

De nieuwe inzichten (in de sfeer van het grootbedrijf reeds lang aanvaard) van Kowalsky en anderen beogen deze luxe te elimineren en van de strijdkrachten, ook in vredetijd, de soepele en krachtige organisaties te maken, die zij tot nu toe alleen in de oorlog konden worden, nadat hiervoor een bloedige prijs was betaald.

We zullen moeten afwachten of dit experiment het begin zal zijn van een middelpuntvliedende verantwoordelijkheidsoverdracht en van een nieuwe houding, een nieuw respect voor het eenmaal overgedragen gezag. Of slechts een intermezzo, een lichtflits in de archievenwereld, in de gezagsschemering van een centralistisch bestel. De tijd zal het leren.

Ons rest de vraag of we overstag *kunnen* gaan. Of we in feite de twee vicieuze cirkels gelijktijdig kunnen doorbreken, zowel die van de psychisch-traditionele instelling als die van de personeelsstructuur.

Het antwoord moet „ja” zijn. Het *hoe* is een tweede kwestie.

Kleine zelfstandige gevechtsgroepen in de infanteriedivisie

door W. OLIEMANS, Kapitein der Infanterie.

Inleiding

In het artikel „*Fort Benning doceert*”, verschenen in De Militaire Spectator van december 1956, werd aangegeven, dat gevechtscommando's, samengesteld uit gepantserde infanterie en zware tanks, meer nog dan voorheen, tot die eenheden gaan behoren, welke zeer vaak zelfstandige opdrachten zullen moeten uitvoeren. Dergelijke opdrachten kunnen echter ook worden verstrekt aan zelfstandige gevechtsgroepen, samengesteld uit organieke eenheden van de infanteriedivisie. In een oorlog, welke met atoomwapenen wordt uitgevochten zullen de operaties op het gevechtsveld nopen tot inzet van gedeeltelijk zelfstandige gevechtsgroepen, die in staat zijn door hun beweeglijkheid en hun bewapening de vijand, bij verrassing, zware verliezen toe te brengen.

Het spreekt vanzelf, dat de organisatie van een infanteriedivisie niet toelaat, dat kleine zelfstandige gevechtsgroepen ongelimiteerd kunnen worden samengesteld. Indien voor de samenstelling van dergelijke gevechtsgroepen, extra tanks, zware mortieren en artillerie-eenheden worden gebruikt, impliceert dit een verzwakking van de overblijvende onderdelen van de divisie ¹⁾.

Organisatie en taken

Het is mogelijk zelfstandige gevechtsgroepen van uiteenlopende grootte samen te stellen. De kleine zelfstandige gevechtsgroep, aan welke een bijzondere opdracht wordt gegeven moet, voor wat betreft haar samenstelling, volkomen los worden gezien van elke bestaande organisatie. Dit moge ook blijken uit de omstandigheid, dat de gevechtsgroepen voor alle soorten van operatiën moeten kunnen worden gebruikt. Aan het slot van dit artikel zal een voorbeeld worden opgenomen van drie verschillend georganiseerde typen gevechtsgroepen. Zij worden gemakshalve aangeduid met de letters A, B en C. Enkele specifieke opdrachten voor kleine zelfstandige gevechtsgroepen zijn:

- het beveiligen in front van een grotere strijdmacht;
- het beveiligen van de flank of de rug van een grotere strijdmacht;
- het optreden als aanvalschelon van een opmarcherende strijdmacht;
- het uitbuiten van een succes;
- het achtervolgen;
- het tijdelijk bezetten en verdedigen van taktisch belangrijk gebied of van belangrijke inrichtingen;
- het optreden bij een mobiele verdediging of deel uitmaken van een mobiele reserve;
- het uitvoeren van verkenningen;
- het voeren van het vertragend gevecht.

¹⁾ Cursivering door de redactie.

Het samenstellen van gevechtsgroepen

Een zelfstandige gevechtsgroep is een tijdelijke groepering van eenheden onder eenhoofdig commando, ter uitvoering van een bijzondere taak of opdracht. Veel meer nog dan voorheen wil dit zeggen, dat slechts dat personeel wordt ingedeeld, dat benodigd is voor het vervullen van een taak in de geformeerde gevechtsgroep. Het is dus niet noodzakelijk, dat een gevechtsgroep bestaat uit een organieke eenheid, versterkt met niet organiek personeel en materieel. In het hierna opgenomen voorbeeld type A zal bv. tevergeefs worden gezocht naar sectiehoofden.

Hoewel gevechtsgroepen zelfstandig optreden zal hun optreden vaak van beperkte tijdsduur zijn. Plannen dienen, van te voren, zo gedetailleerd mogelijk te zijn uitgewerkt, terwijl meer dan ooit de persoon van de commandant een belangrijke rol zal spelen bij het leiden van het gevecht en bij het nemen van snelle beslissingen naar aanleiding van veranderde omstandigheden.

De belangrijkste overweging bij het samenstellen van een kleine gevechtsgroep is de te verstreken opdracht. De normale tactische overwegingen als vijand, terrein, weer en beschikbare troepen zullen hierbij echter tevens een rol spelen. De te formeren gevechtsgroep zal voldoende soepel van samenstelling moeten zijn om het hoofd te kunnen bieden aan wisselende omstandigheden. De omvang moet zo klein mogelijk zijn, teneinde de gevechtsgroep zo min mogelijk met logistieke taken te belasten.

De commandant van de gevechtsgroep verdeelt de onder zijn bevelen staande troep, op zijn beurt, afhankelijk van de omstandigheden, in een aantal „teams”. Deze bestaan uit manoeuvre- en ondersteunings-eenheden. Door gecoördineerd optreden van de teams wordt de taak volbracht. De juiste verdeling van directe en indirecte vuurkracht, de mogelijkheden tot tankbestrijding en de nodig geachte mankracht voor aanval en verdediging zijn belangrijke factoren bij het bepalen van het aantal „teams” in de gevechtsgroep.

Optreden

Kleine gevechtsgroepen moeten uiterst beweeglijk zijn. Zij moeten de vijand zware verliezen toebrengen of hem vernietigen. Om de gevechtsgroepen de gelegenheid te geven te opereren en tegelijkertijd de acties te ondersteunen, kunnen A-wapens worden gebruikt. Verrassing en snelheid staan op de voorgrond. Bevelen worden mondeling gegeven. Agressief optreden moet elke actie kenmerken, terwijl onderdelen van de gevechtsgroep, welke niet in contact zijn met de vijand, de reserve vormen.

De gevechtsgroepen voeren de verdediging met ondersteuning van conventionele en/of A-wapens. De vijand stoppen, terugslaan of uit de stelling werpen is ook voor deze troepen het doel van de verdediging. Beweeglijke teams moeten zich snel kunnen verplaatsen, teneinde een vijandelijke opmars vroegtijdig tot staan te brengen. Zij moeten deelnemen aan tegenaanvallen. Dank zij de grote beweeglijkheid en vuurkracht is de kleine gevechtsgroep bijzonder geschikt voor het vertragend gevecht. Over het algemeen zal het tactische optreden de huidige doctrine tot grondslag hebben, al zal, bij het optreden in een atomische

Voorbeeld organisatie van een gevechtsgroep type A

Personeel	Voertuigen	Bewapening en uitrusting	Opmerkingen
<i>Staf</i>			<i>Extra</i>
Commandant (LntKol)	¼ ton	organiek	1 AN/GRC 6
Plv. c (Maj)	¼ ton		1 WS 31
Sergeant operatiën			1 AN/GRC 9
Lnt vbdn	¼ ton		1 AN/GRC 5
2 lijn grn	2—¼ ton		
1 radio/opt gr	wapendrager		
<i>Onderdelen</i>			
1 Tirailleurcie	org	org	6 extra vrachtauto's 3-ton indien de afstand het onmogelijk maakt, dat de tirailleurs op de tanks worden vervoerd
1 Esk zware tanks	org		tkeksgr en tkonh gr van vzgcie o/b
1 pel tlvn	org	org	
1 pel mrn 4.2 in	org	org	
1 vmbt 105 mm hw	org	org	
1 pel lt lua, mobiel			
1 verkpel	org	org	
1 lt vlgn gr	org	org	
1 geniepel	org	org	
geneesk det	3—¼ ton		1 WS 31
	1 wapendrager		
	1 ziekenauto		

Aantekeningen

1. Tirailleurs zullen meestal op tanks worden vervoerd. Alleen wanneer dit niet uitvoerbaar is, bijvoorbeeld door grote afstand, zullen extra vrachtauto's moeten worden ingedeeld.

2. Keuken en keukenpersoneel worden in de organisatie van de kleine gevechtsgroep niet opgenomen.

oorlog, rekening moeten worden gehouden met de onder die omstandigheden geldende beginselen.

Verbindingen

Verbinding wordt hoofdzakelijk onderhouden door middel van radio. Vaak zullen extra radiotoestellen moeten worden ingedeeld om de commandant in staat te stellen zijn bevelen snel door te geven en de hogere commandant van de toestand op de hoogte te houden. Waar mogelijk moeten ook lijnverbindingen worden gebruikt. Vaak zal (voor het verzenden van berichten) gebruik moeten worden gemaakt van vliegtuigen.

Voorbeeld organisatie van een gevechtsgroep type B

Personeel	Voertuigen	Bewapening en uitrusting	Opmerkingen
<i>Staf</i>			
Commandant (kapt)	¼ ton	org	Vrachtauto 3-ton van vzgcie voor bevoorrading
sergeant-majoor sergt hfd vbdn 2 sold radiotelel 1 sold ord 1 sold oppasser	¼ ton		
<i>Onderdelen</i>			
1 Tirailleurpeloton	2—¼ ton 2— 3 ton	org plus 1 mr 60 mm 1 tlv 57 mm	
1 tankpel	org	org	
1 gr mrn 81 mm	2—¼ ton 2— 3 ton	org	Vrachtauto's 3 ton van vzgcie
1 gr tlvn 106 mm	org	org	
1 inlgr	org	org	
1 geneesk det	2—¼ ton	org	
1 tkonhgr	org	org	van vzgcie

Voorbeeld organisatie van een gevechtsgroep type C

Personeel	Voertuigen	Bewapening en onderhoud	Opmerkingen
<i>Staf</i>			
Commandant (Int)	¼ ton	Extra 1 WS 31	org
Plv c			
Pelsrgt			
Ordonnans			
Gewonden verzorger			
<i>Onderdelen</i>			
1 tirgr	3—¼ ton		
1 tirgr)			
ostgr(-)	2 wapendragers		Extra vtgn te leveren door het bat
1 tirgr			
1t mitr Bren op aff	2 wapendragers		
1 st mr 60 mm	2 wapendragers		
1 st tlv 57 mm			

Aantekening

Deze gevechtsgroep minus de voertuigen kan ook per hefschroefvliegtuig worden vervoerd. Vijf hefschroefvliegtuigen elk met een capaciteit van 12 man zijn voldoende om dit personeel vóór een troepenmacht uit een kleine, maar misschien belangrijke opdracht te laten uitvoeren.

Verzorging

Zoals reeds werd aangegeven moet de logistieke belasting van de gevechtsgroep zo veel mogelijk worden beperkt. Ook hier zullen vliegtuigen, bij de aanvoer van goederen of bij de afvoer van zieken en gewonden, een oplossing kunnen brengen.

Bevelvoering

Een gevechtsgroep moet worden gecommandeerd door een officier met zeer veel ervaring. Om de bevelvoering en de controle op de uitgegeven bevelen mogelijk te maken wordt hij door voldoende personeel bijgestaan. Bij een gevechtsgroep van het type A kan een kleine staf worden geformeerd. Het aantal in te delen functionarissen dient echter *zo klein mogelijk* te worden gehouden. Het aan te wijzen personeel moet zorgvuldig worden geselecteerd, teneinde een efficiënte werkwijze te waarborgen.

Besluit

Kleine zelfstandige gevechtsgroepen zullen in de toekomst een steeds grotere rol gaan spelen. Meer dan ooit zal het beginsel „*economisch gebruik van strijdkrachten*” de vorming van dergelijke eenheden noodzakelijk maken. Het optreden tegen infiltranten tijdens het voeren van de mobiele verdediging zal een der belangrijke taken worden van deze gevechtsgroepen. Commandanten zullen door soepelheid van geest en rekening houdend met de mogelijkheden van terrein en vijand de *durf* moeten opbrengen om voor hun taak berekende kleine zelfstandige gevechtsgroepen te formeren. Bij het formeren van gevechtsgroepen dienen steeds de volgende factoren voor ogen te worden gehouden: opdracht, terrein, vijand en beschikbare troepen.

Ondercommandanten moeten leren zelf beslissingen te nemen. Met het leren optreden in gevechtsgroepsverband, zoals in dit artikel bedoeld, dient dan ook zo spoedig mogelijk te worden begonnen. Afwachten is nooit goed. Zeker niet in deze tijd.

Naschrift van de redactie

De inhoud van dit artikel is geheel voor rekening van de schrijver en mag voorlopig niet worden geacht een weergave te zijn van de doctrine van enige militaire onderwijsinrichting.

Wij stellen er evenwel prijs op te doen uitkomen dat, naar ons oordeel, dit artikel van Kapitein Oliemans een geluid doet horen, dat een nadere bestudering alleszins waard is. Met hem zijn wij van oordeel, dat een toekomstige oorlog een wijziging der tactiek — in de zin als door hem gesuggereerd — kan worden verwacht. Wij behoren niet tot degenen, die beweren, dat de tactiek der infanterie-eenheden geen wijziging zal moeten ondergaan. „Snellere” middelen nopen nu eenmaal tot „snellere” methoden van uitvoering. De beginselen der tactiek mogen houdbaar blijven; de uitvoering van tactische operaties dient echter te worden aangepast. De methode welke door Kapitein Oliemans wordt voorgestaan, verdient daarbij overweging.

Organisatie en taak van de afdeling „Logistieke Operatiën” van het basiscommando

door W. F. SMIT, *Majoor van de Generale Staf. Hoofd van de Afdeling Logistieke Operatiën van het Basiscommando*

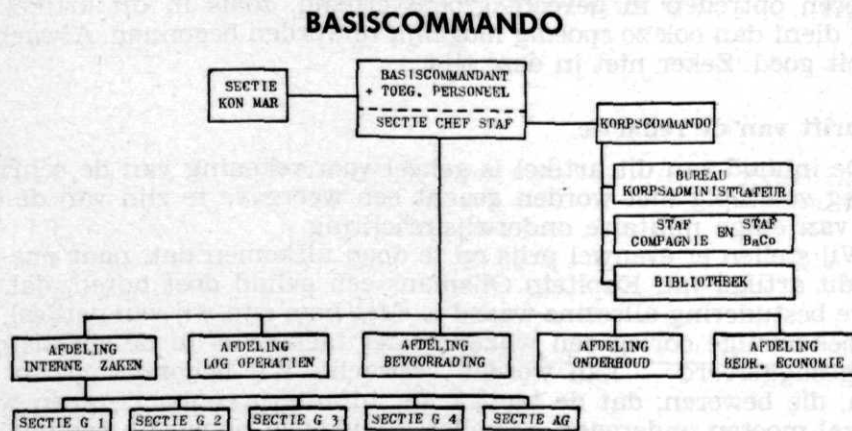
Inleiding

In het artikel van de Luitenant-Kolonel Bijloo over de organisatie, doelstelling en taak van de Afdeling Bedrijfseconomie bij het Basiscommando in het juni-nummer van de Militaire Spectator 1956 werd in het kort de organisatie van het Basiscommando aangegeven.

In een serie artikelen zullen, achtereenvolgens, de belangrijkste afdelingen van het Basiscommando aan een nadere beschouwing worden onderworpen, alsmede de taken van de diverse afdelingen worden uiteengezet, opdat buiten het Basiscommando meer bekendheid wordt gegeven aan de werkzaamheden, welke door deze instelling worden verricht.

Organisatie van het Basiscommando

Voor het overzicht van de organisatie van het Basiscommando wordt verwezen naar het onderstaande schema. Direct valt op, dat deze staf niet volgens de normale beginselen van de stafdienst is samengesteld, doch bestaat uit een vijftal afdelingen, welke gecoördineerd worden door de chef van de staf.

Het Basiscommando is het staforgaan van de Basiscommandant. Het heeft een tweeledige taak:

1. een dienende, met betrekking tot de verzorging enz. van de strijdmacht, zoals deze nader is omschreven in het uittreksel van de vredesinstructie van de Basiscommandant;

2. een commanderende, over de basiseenheden, die de Basiscommandant onder zijn bevelen heeft.

In verband met de commandovoering over de eigen basiseenheden beschikt de Basiscommandant over een viertal secties waarvan de coördinatie geschiedt door de plaatsvervangend chef staf.

Deze secties G1 t/m G4, behandelen alle aangelegenheden, welke het interne bedrijf van de Basis raken, zoals personeel, veiligheid, opleiding en oefening, alsmede verpleging. Hierover zal niet verder worden uitgebreid.

Voorts bevat het Basiscommando de Afdelingen Logistieke Operatiën; Bevoorrading; Onderhoud en Bedrijfseconomie.

De eerste drie behandelen alle aangelegenheden met betrekking tot de verzorging van de KL voorzover deze door de Basis geschiedt. Zij vormen, als het ware, het externe staforgaan van de Basiscommandant, waarbij elke afdeling zich bezig houdt met een eigen taak.

De Afdeling Logistieke Operatiën nu, zal in dit artikel aan een nadere beschouwing worden onderworpen.

De taak van de Basiscommandant

De taak van de Basiscommandant is neergelegd in diens Vredesinstructie, waarvan, voorzover een en ander op de verzorging betrekking heeft, het hier volgende uittreksel een inzicht geeft.

1. De Basiscommandant is, overeenkomstig het gestelde in het Voorschrift Materieel Voorziening, belast met de verzorging van:

- a. het legerkorps;
- b. alle overige binnen het Rijk in Europa gelegeerde staven, diensten, troepen en inrichtingen van de Koninklijke Landmacht;
- c. de staven, diensten, troepen en inrichtingen van de Koninklijke Landmacht buiten het Rijk in Europa, voor zoveel richtlijnen terzake door de Chef van de Generale Staf zijn verstrekt;
- d. de staven, diensten, troepen en inrichtingen van de Koninklijke Marine en de Koninklijke Luchtmacht voor zoveel deze op deze verzorging zijn aangewezen volgens door de Chef van de Generale Staf verstrekte richtlijnen;
- e. staven, diensten, troepen en inrichtingen van geallieerde mogendheden, volgens bijzondere instructies van de Chef van de Generale Staf, voortvloeiend uit internationale overeenkomsten, voor zoveel deze taak niet is opgedragen aan de Legerkorpscommandant of aan de commandanten van de in de punten b t/m e genoemde staven, diensten, troepen en inrichtingen.

2. Hij is belast met de voorbereiding van de verzorging met betrekking tot het materieel in tijd van oorlog, oorlogsgevaar en andere buitengewone omstandigheden van de in punt 1 genoemde staven, diensten, troepen en inrichtingen overeenkomstig de door de Chef van de Generale Staf terzake gegeven richtlijnen.

3. Hij regelt:

- a. het overnemen en het vervoeren van de ter beschikking van de Chef van de Generale Staf komende, respectievelijk gestelde goederen;
- b. de zelfstandige verwerving van goederen ten behoeve van de basisvoorraden voorzover hiervoor fondsen aan hem beschikbaar zijn gesteld, alsmede de controle op deze verwerving;

c. de uitbesteding bij civiele bedrijven van onderhoudswerkzaamheden volgens richtlijnen van de Chef van de Generale Staf, alsmede de controle op deze uitbesteding; indien deze uitbestedingen plaats vinden bij bedrijven, welke mede betrokken zijn bij de produktie, pleegt hij tevoren overleg met de Directeur Materieel Landmacht;

d. het onbekwaam stellen en het slopen van goederen, alsmede de inlevering bij de Directeur Materieel Landmacht van de onbekwame en de overtollige goederen.

4. Hij regelt, in overleg met de Nederlandse Territoriale Bevelhebber, het voorbereiden van de voorziening — overeenkomstig het bepaalde in de Inkwartieringswet en de uitvoeringsbepalingen dezer wet, in geval van oorlog, oorlogsgevaar en andere buitengewone omstandigheden als bedoeld in artikel 28 van deze wet — in de behoefte van de onder zijn bevelen gestelde staven, troepen en inrichtingen aan inkwartiering, onderhoud, transporten en leverantiën, als omschreven in deze wet en haar uitvoeringsbepalingen.

5. a. Hij is belast met:

(1) de vervoeren voortvloeiende uit zijn verzorgingstaak volgens punt 1;

(2) de vervoeren van personeel en goederen, anders dan die bedoeld in punt 1, ressorterende onder de Minister van Oorlog voorzover deze niet reeds zijn opgedragen aan andere militaire autoriteiten;

(3) de vervoeren van personeel en goederen, anders dan die bedoeld in punt 1, ressorterende onder de Minister van Marine, voorzover hem zulks door de Chef van de Generale Staf wordt opgedragen;

(4) de vervoeren van personeel en goederen van buitenlandse strijdkrachten voorzover hem zulks door de Chef van de Generale Staf wordt opgedragen.

b. Het desgevraagd verlenen van steun bij de regeling en uitvoering van vervoeren, welke aan de in punt 5.a sub (2) hiervoor genoemde andere militaire autoriteiten zijn opgedragen.

c. Het voorbereiden en uitvoeren van de vervoeren voortvloeiende uit zijn taak volgens punt 2 en 3.

d. Het voorbereiden van mobilisatie- en concentratievervoeren t.b.v. de Koninklijke Marine, Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht.

e. Het voorbereiden van de oorlogswegverkeersregeling op het door de nationale en geallieerde strijdkrachten te gebruiken Nederlandse wegennet in basis- en etappengebied, alsmede de coördinatie daarvan met de Legerkorpscommandant.

f. Het voorbereiden van vervoeren in tijd van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden ten behoeve van de Koninklijke Marine, Koninklijke Luchtmacht en geallieerde strijdkrachten, welke hem door de Chef van de Generale Staf worden opgedragen.

g. Het voorbereiden van bijzondere vervoeren in tijd van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, welke hem door de Chef van de Generale Staf worden opgedragen.

h. Het uitgeven na overleg met de Chef van de Generale Staf, van richtlijnen t.a.v. de wijze waarop de betreffende nationale en buitenlandse militaire autoriteiten hun gegevens t.b.v. de vervoersplanning en transportaanvragen zullen verstrekken of indienen.

In de verschillende taakomschrijvingen van de afdelingen van het Basiscommando komen de hierboven omschreven taken tot uitdrukking.

Taakomschrijving

Alvorens nader in te gaan op enige bijzondere facetten van de taakomschrijving van het Hoofd van de Afdeling Logistieke Operatiën, volgt deze hieronder zoals zij is opgenomen in de BaCo Vaste Order.

a. Hij is verantwoordelijk aan de Basiscommandant voor de uitvoering van zijn taak en werkzaamheden.

b. Hij is verantwoordelijk voor de juiste uitvoering van de werkzaamheden van het personeel van zijn Afdeling.

c. Hij overtuigt zich van de juiste uitvoering van de werkzaamheden van de Afdelingen Logistieke Operatiën van de Basisgroepsstaven.

d. Zijn taak omvat in het bijzonder de planning, de coördinatie en het toezicht op werkzaamheden met betrekking tot:

(1) De organisatie en uitrusting van eenheden van de Basis.

(2) Het doen van voorstellen t.a.v. de samenstelling van de troop-
list en het beschikbaar komen van eenheden voor de Basis.

(3) De opleiding van de eenheden van de Basis.

(4) De planning van oefeningen van de eenheden van de Basis of waaraan de Basis steun zal verlenen.

(5) De waardering van de operationele en logistieke situatie en het geven van adviezen terzake, zoals deze wordt beïnvloed door, o.m.:

(a) Richtlijnen en bevelen van de Chef van de Generale Staf, maatregelen en werkzaamheden van de Nederlandse Territoriale Bevelhebber, Commandant 1 LK, Commandant LuA, de Basisgroepscommandanten of van civiele organen en de mogelijkheden van de Basiseenheden.

(b) De toestand van de personeelsbezetting en de uitrusting van de eenheden van de Basis, het niveau van de voorraden, het verkeersnet (wegen, spoorwegen, waterwegen, pijpleidingen), de diensten verlenende organen (transport, werktroepen, verbindingafdelingen, bakkerijen, Cadi, gravendienst, enz.).

(6) Het coördineren t.a.v.:

(a) Genie-werkzaamheden, zowel verband houdende met de verdediging en beveiliging van de eenheden van de Basis als met de operationele uitvoering van de logistieke taak van de Basis (onderhoud wegen, bruggen, faciliteiten enz.).

(b) Verbindingen, zowel verbandhoudende met een tactische opdracht aan eenheden van de Basis, als met de operationele uitvoering van de logistieke taak van de Basis.

(c) Transport en andere diensten.

(d) Evacuatie en hospitalisatie.

(e) Legerings- en accommodatiebehoeften voor de Basis.

(7) Het coördineren en het ontwerpen van richtlijnen t.a.v.:

(a) Bevoorraders- en onderhoudswerkzaamheden, welke de logistieke operatiën beïnvloeden.

(b) De interne logistieke verzorging van de eenheden van de Basis.

(8) Het bepalen van de liaison-behoeften en het coördineren van liaison-activiteiten.

(9) Het coördineren van de planning en de uitvoering t.a.v. zaken met betrekking tot de samenwerking met civiele organen.

(10) Het organiseren van de operatiekamer en het doen bijhouden van de nodige gegevens in deze kamer.

(11) Het coördineren van de oorlogsvoorbereidingen o.m. t.a.v.:

(a) De uitvoering van de oorlogsvoorbereiding van de eenheden van de Basis.

(b) De voorbereiding van vordering van faciliteiten, voorraden en diensten en de voorbereiding t.a.v. de exploitatie van gevorderde faciliteiten, voorraden en diensten t.b.v. de Basis.

(c) De mobilisatie voorbereidingen van de Basis, voorzover deze de logistieke operatiën beïnvloeden.

(12) Vaste Orders, bevelen en aanwijzingen. Het coördineren en het ontwerpen van logistieke beoordelingen van de toestand, logistieke plannen, rapporten, bevelen, aanwijzingen en Vaste Orders, zowel voor vredestand als voor oorlogstijd.

Algemene beschouwing

De Afdeling Logistieke Operatiën is het dirigerende en coördinerende staforgaan van het Basiscommando. Zij vertegenwoordigt bij uitstek het operationele element hierin. Daartoe draagt zij zorg voor het samenspel van de logistiek en de tactiek; zij moet bovendien „voorwaarts” d.w.z. naar de „klanten” en hun behoeften zien en tegelijkertijd „achterwaarts”, d.w.z. naar de Basis als gecoördineerd geheel voor de verzorging van die klanten.

De afdeling dient steeds het oog gericht te houden op de belangrijkste taak van de Basis, dat is gereed staan voor de ononderbroken verzorging in oorlogstijd. De coördinatie van de oorlogsplanning dient hier plaats te hebben. Voorts dient zij steeds de planning, d.w.z. de planning op langere termijn, te stimuleren. De meer specialistische afdelingen, welke zo verweven zijn in hun dagelijkse problemen nl. problemen, welke in den regel een onmiddellijke oplossing vragen, kunnen vaak maar node tijd vrijmaken voor de problemen op langere termijn.

Deze afdeling houdt zich dus bezig zowel met de tactische als de logistieke problemen, welke er alle op gericht zijn steeds de verzorging van de klanten te verzekeren.

Om deze verzorging nu goed te doen verlopen worden door de Basiscommandant de nodige richtlijnen voor deze verzorging opgemaakt, welke in de BaCo-verzorgingsaanwijzingen worden verspreid.

Verzorgingsaanwijzingen

De BaCo Verzorgingsaanwijzingen regelen dan ook de externe verzorgingstaak van de Basis in vredestand. Als voornaamste punten gelden de wijze, waarop de verschillende klanten zullen worden verzorgd, alsmede welke klanten op bepaalde basisinrichtingen voor de verzorging dienen terug te vallen.

Deze verzorgingsaanwijzingen worden onderscheiden in die voor de parate eenheden (Vzg Aanw nr 1), die voor de mobilisabele eenheden (Vzg Aanw nr 2), waarin tevens de nodige aanwijzingen en bepalingen zijn opgenomen m.b.t. de voorbereiding van herhalingsoefenin-

gen, in verband met het komen te vervallen van een speciale verzorgingsaanwijzing hiervoor (Vzg Aanw nr 3). Deze laatste verzorgingsaanwijzing is thans vervallen.

Daar de verzorgingsaanwijzingen echter alleen het verzorgingsbeleid aangeven, worden hierop aansluitend BaCo Vaste Orders uitgegeven welke nodig zijn voor de goede uitvoering van de taak van de Basis-eenheden en waarin algemene uitvoeringsrichtlijnen zijn gegeven.

De coördinatie van alle vaste orders, die door het Basiscommando worden uitgegeven, geschiedt door de Afdeling Logistieke Operatiën.

Vaste Orders

De BaCo Vaste Orders worden uitgegeven in drie series, nl. in een X-, Y- en Z-serie.

De series geven de distributie aan volgens welke deze vaste orders worden verspreid, waarin tevens tot uitdrukking wordt gebracht voor welke commandanten en autoriteiten de vaste orders van belang zijn.

Zo zijn de vaste orders uitgegeven in distributie X alleen van belang voor alle afdelingen en secties van de staf welke de vaste orders „X-serie” uitgeeft. Zij zijn te beschouwen als interne staforders.

De vaste orders „Y-serie” zijn gericht aan de directe ondercommandanten van de staf, welke haar uitgeven m.a.w. de BaCo Vaste Orders „Y-serie” zijn dus alleen bestemd voor de Basisgroepsstaven en hebben ook geen verdere verspreiding in de K.L.

De vaste orders „Z-serie” dragen een meer algemeen karakter en zijn als zodanig in den regel van belang voor alle hogere commandanten en autoriteiten van de Koninklijke Landmacht.

De vaste orders „X-” en „Y-serie” zijn dus te beschouwen als interne basisorders, terwijl de vaste orders „Z-serie” te beschouwen zijn als externe verzorgingsaanwijzingen, welke worden uitgegeven door de Basiscommandant als aanvulling op de richtlijnen vervat in de verzorgingsaanwijzingen.

Deze laatste categorie wordt dan ook alleen door de Basiscommandant uitgegeven, terwijl de vaste orders „X-” en „Y-serie” door elk daarvoor in aanmerking komend niveau binnen de Basis kunnen worden uitgegeven.

Coördinatie

De organisatie van het Basiscommando vindt haar weerspiegeling in de organisatie van de Basisgroepsstaven. Deze zijn volgens een overeenkomstige structuur samengesteld in gelijknamige afdelingen. Hierbij worden de secties echter aangeduid als Sectie S1, S2, S3 en S4. De coördinatie van deze secties geschiedt bij de Basisgroepsstaven door het Hoofd van de Afdeling Interne Zaken, daar in de organisatie van de Basisgroepsstaven geen plaatsvervangend chef staf is opgenomen.

Aangezien de taken van de gelijknamige afdelingen veel overeenkomst vertonen, is, voor wat betreft de afdelingen logistieke operatiën van de Basisgroepsstaven, de Afdeling Logistieke Operatiën van het Basiscommando in het bijzonder belast met de coördinatie.

Een andere zeer belangrijke taak van de Afdeling Logistieke Operatiën werd reeds gememoreerd, namelijk de logistieke operationele

planning zowel voor vreedetijd, als voor oorlogstijd. Een belangrijk facet is hier de coördinatie van de vervoersproblemen verbonden aan de bijzondere taken van de Basis in geval van mobilisatie ter uitvoering van de logistieke taak met betrekking tot de zogenaamde opbouw- en instandhoudingsvervoeren. De daadwerkelijke uitvoering van deze vervoeren geschiedt door de Vervoers Basisgroep met alle haar ten dienste staande middelen.

Aangezien de transportmiddelen, dus het vervoer, als een zeer schaars artikel kunnen worden beschouwd, waarvan men altijd te weinig zal hebben, is vooral in vreedetijd een goed voorbereide planning en coördinatie nodig om de beschikbare transportmiddelen zo efficiënt mogelijk te kunnen inzetten. In het bijzonder wordt veel aandacht besteed aan de planning en de voorbereiding van de vervoeren, welke nodig zullen zijn bij de aanvang van een mobilisatie. Immers in de eerste dagen van de mobilisatieperiode zal alleen over een zeer beperkt aantal transportmiddelen kunnen worden beschikt, terwijl juist in die periode de behoefte hieraan enorm groot zal zijn, speciaal waar het betreft de opbouw- en instandhoudingsvervoeren. In de Basis liggen grote voorraden goederen, bestemd voor de operationele commandanten, waaraan zij in vreedetijd normaal geen behoefte hebben, dan wel waarvoor hen de nodige opslagcapaciteit nog ontbreekt. Deze goederen dienen dan ook tijdig op de daartoe bestemde plaatsen te worden afgeleverd. Het is juist zeer belangrijk, dat reeds in vreedetijd een nauwgezette coördinatie plaats vindt voor wat betreft de inzet van de transportmiddelen, ter uitvoering van deze taken.

Met betrekking tot de werkzaamheden, welke volgens de taakomschrijving verder op de Afdeling Logistieke Operatiën worden uitgevoerd, wordt uit de aard der zaak ook de nodige coördinatie gelegd met de andere afdelingen en secties van het Basiscommando. Deze zullen thans niet verder uitputtend worden besproken, daar de meeste voor zich zelf spreken.

Collecte Gezamenlijke Militaire Steunfondsen

De Gezamenlijke Militaire Fondsen (Fonds 1815, Stamil, Ereschuld en Dankbaarheid, Karel Doormanfonds, Prins Bernhard Stichting en Van Weerden Poelmanfonds) zullen van 1 tot 13 mei openbare collecten houden. Deze fondsen verlenen steun aan nagelaten betrekkingen van omgekomen militairen, verminkten en gedemobiliseerden. Gaarne bevelen wij de collecten in de steun van onze lezers aan. Men kan ook bijdragen storten op postrekening 460388 ten name van de Gezamenlijke Militaire Fondsen, Stadionkade 17 I, Amsterdam-Z.

De lichamelijke oefening in militair verband

door J. C. VAN SPRONSEN, Kapitein der Koninklijke Luchtmacht

When troops feel that their commanders believe in physical conditioning to the extent that they themselves regularly engage in the activities, they are motivated to greater effort. In addition troops invariably develop a greater esprit de corps and respect for their officers.

Essentials of military training.

Oriëntatie

De militaire lichamelijke oefening moet een zodanige fysieke getraindheid van het personeel bevorderen c.q. onderhouden, dat aanpassing aan hogere eisen te allen tijde mogelijk is. Enerzijds moeten met bepaalde frequentie lessen worden gevolgd ter onderhouding van een goede lichamelijke conditie, anderzijds moeten algemene vaardigheden steeds worden beoefend. De militaire vorming omvat een conditie- en een vaardigheidstraining. Voor de gevechtsgereedheid moet daar veelal nog een specifieke vaardigheidstraining aan worden toegevoegd. Het komt wel voor, dat lesroosters voor de militaire lichamelijke oefening het woord *sport* vermelden. Deze aanduiding kan een teleurstelling inhouden voor de leerlingen, of . . . . . er bestaat grote kans, dat een systematische en doelbewuste training overboord geworpen is. In onderstaande beschouwing wijden wij onze aandacht aan het onderhouden van de lichamelijke conditie en vaardigheid.

Eén van de middelen om een hoge gevechtswaarde van de soldaat te bereiken, is de fysieke training. Haar invloedssfeer beperkt zich niet alleen tot het somatologische; immers het lichamelijke is hier slechts middel. De soldaat reageert bij de door ons opgewekte activiteit niet alleen met zijn motoriek, doch ook met zijn geestelijke vermogens; hij reageert ook emotioneel.

De training verloopt in fasen, die als volgt moeten worden gekarakteriseerd. Bij de vóórtraining krijgt men een inzicht in hoeverre de recruit over zijn lichamelijke vermogens kan beschikken en leert men zijn reacties op de door ons opgeroepen situaties kennen. In de basistraining wordt vooral geoefend om tot een juist verloop van de natuurlijke bewegingen te komen. Door intensivering van de oefenstof zal tegen het einde van deze fase het uithoudingsvermogen belangrijk verhoogd zijn. Tenslotte moet de specifieke training gericht zijn op de toekomstige taak (. . . . *physical training must remain in touch with the requirements of the various arms, and not be allowed to become an end in itself.* Field-Marshal Wavell). Aard en omvang van deze training worden bepaald door het karakter van de betrokken strijdkrachten, wapens, dien-

sten. Deze trainingen hebben één gemeenschappelijk kenmerk; zij zullen meerdere malen het uiterste van de man moeten vergen. Het zal vaak om de *prestatie* moeten gaan, waarbij incasserings- en doorzettingsvermogen beproefd zullen moeten worden.

Teneinde de verkregen vaardigheden en het opgevoerde uithoudingsvermogen te consolideren, moet een op de specifieke training afgestemde niveau-training na de opleiding worden ingevoerd. Hierbij komt echter ten aanzien van het personeel, in het bijzonder het beroepspersoneel, dat geen deel uitmaakt van parate c.q. operationele eenheden, de volgende vraag naar voren:

Hoe moet de niveau-training gerealiseerd worden voor het personeel werkzaam op bureaus, in werkplaatsen, magazijnen e.d.? Moeten op grond van bovenstaande oriëntatie overal niveau-trainingen gegeven kunnen worden?

Huidige stand van zaken

Men heeft tot nu toe niet gewerkt met specifieke fysieke trainingen. Bij de Koninklijke Luchtmacht is momenteel een her-oriëntering ten aanzien van deze materie in studie. Trainingsnormen vinden we bij de eisen voor „geoeffend soldaat” en bij het streven om leerlingen van officiers- en kaderscholen met succes de MLV-proeven te laten afleggen. Zelfs bij deze *niet specifieke* eisen vinden we geen effectief aansluitende niveau-training. Immers bij het merendeel van het personeel, dat niet tot de eigenlijke gevechtseenheden behoort, of bij de opleiding daarvan betrokken is, is er geen sprake van het op peil houden van eertijds verkregen vaardigheden en de daarbij behorende *fitness*. Men houde ons ten goede, dat wij hierbij niet van een enquête uitgaan, maar van een evidentie.

Het probleem op andere wijze benaderd

De lichamelijke oefening, deel uitmakend van de school- en gezinsopvoeding, moet zich voor alles richten naar psychologische en pedagogische maatstaven. Ook de militaire lichamelijke oefening zal naar de in deze wetenschappen verkregen inzichten moeten handelen, zij wordt daarbij echter beperkt door het utilitair aspect, eigen aan de militaire zaak. Factoren van de lichamelijke conditie, zoals kracht, snelheid en uithoudingsvermogen vormen de grondslag, waarop specifieke militaire vaardigheden moeten worden geënt . . . vaardigheden soms van een realiteit, waaraan we liever voorbij zouden willen gaan. Conditie is een essentiële factor.

Op voorwaarde, dat de specifieke training volledig is gerealiseerd en dat door het personeel aan de daarbij te stellen eisen is voldaan, kan o.i. de niveau-training van het niet bij parate onderdelen geplaatste personeel, zich beperken tot het type van een basis-training, die bijna overal met eenvoudige middelen gerealiseerd kan worden.

De techniek van eenmaal beheerste vaardigheden blijft zeer lang behouden; het zijn veeleer de beweeglijkheid en de kracht van het bewegingsapparaat, alsmede de door training verkregen reserves voor circulatie en ademhaling, die door gebrek aan oefening verloren gaan en

daardoor de techniek, zodra deze na een periode van inactiviteit weer moet worden opgeroepen, ondermijnen. Een onderhoudstraining, die zich niet verliest in een partijtje volleybal, maar die een geregelde toepassing vordert van de in de basis-training gebruikelijke oefeningen, geeft een waarborg, dat men bij *veranderde omstandigheden* zich snel weer vertrouwd kan maken met de specifieke vaardigheden en .... dat men beschikt over de fysiologische reserves voor de aanpassing aan die omstandigheden. Het bevorderen van dit aanpassingsvermogen wordt door prof. Jongbloed genoemd in zijn motivering tot het toepassen van lichaamsoefeningen. Hij ziet in de lichamelijke oefening een compromis tussen civilisatie en natuur. De invloed van de niveau-training reikt verder dan *conditie* en *vaardigheid*. Zij is een effectief middel tegen de bewegingsarmoede (corpulentie!) en het houdingsbederf van vele, ook in ons militaire milieu bestaande arbeidsvormen.

Omvang van de niveau-training

Voor personeel, bestemd voor gevechtstaken 3 x 1 uur per week; voor het overige personeel 2 x 1 uur. De lessen moeten niet achter elkaar gegeven worden; de fysieke training werkt naar biologische inzichten en lange trainingen zijn in verschillende opzichten ondoelmatig. Het verdient aanbeveling om de groepen voor de instructie naar de leeftijden in te delen bv. van 20 t/m 29, van 30 t/m 39, van 40 t/m 49. jaar. Bij parate onderdelen zullen meer uren ter beschikking moeten worden gesteld, omdat het daar op een hoge graad van vaardigheid (ook specifieke) aankomt.

Ontoelaatbare improvisaties

1. De niveau-training is niet te vervangen door de zg. *10 minuten-gymnastiek* naast stoel, werkbank e.d. Met deze *Belop*-methode (Belop = bedrijfs lichamelijke opvoeding) kan niet worden volstaan, niet omdat zij inferieur zou zijn, doch omdat de militaire fysieke training steeds weer toepassing vraagt van kracht- en behendigheidsoefeningen met gereedschappen en toestellen, ook in teamverband.

2. Sport kan de plaats niet innemen van de niveau-training. Waar het onderhoud van de geoefendheid op verantwoorde wijze wordt gegeven, kan een tak van sport als aanvullende niveau-training een plaats worden toegewezen. In het kader van de niveau-training is het zaak om iedere vorm van sport op zijn merites te onderzoeken. Zo zullen *sporten* die langdurige technische scholing vereisen, vermeden moeten worden, in verband met de beschikbare tijd. Spelen, die onvoldoende lichaamsarbeid vragen, zullen ondoelmatig zijn. Het bovenstaande wil niet zeggen, dat er geen plaats zou zijn voor de sport. Haar motivering ligt echter niet binnen het bestek van dit onderwerp.

Uit de buitenlandse vakpers

Het opwekken van de levensgeesten na gevechtsverwondingen

Shock tengevolge van verwonding is het resultaat van drie verschillende, en in verschillende gevallen niet altijd even belangrijke, elementen: 1. excessieve zenuwprikkeling; 2. bloed- of/en plasmaverlies; 3. vergiftiging door spierafbraakprodukten (vooral bij crush!). *Bijkomstige factoren*, zoals zout- en wattertekort (sterk zweten) en wondinfectie kunnen de shock, indien niet tijdig wordt ingegrepen, nog ernstig compliceren.

Zeer foutief is de nog veelvuldig voorkomende gewoonte om maar raak dekens en warme kruiken aan shockpatienten te geven. De zg. onomkeerbare shockgevallen zijn, zeker bij jonge volwassenen, bijna altijd alleen maar gevallen, die niet voldoende bloed toegediend hebben gekregen. Er zijn vier beginselen, die men bij de behandeling van shock in het oog moet houden: 1. elimineer de factoren, die sterke zenuwprikkeling veroorzaken; 2. breng de hoeveelheid circulerend bloed zo snel mogelijk op peil; 3. voorkom zoveel mogelijk vergiftiging — vooral van de nieren — door spierafbraakprodukten; 4. neem maatregelen, teneinde de verbrandingsprocessen in het lichaam te drukken zolang de hoeveelheid circulerend bloed en de druk daarvan nog niet tot het normale zijn teruggebracht. Deze vier grondregels worden vervolgens nauwkeurig op hun praktische conclusies geanalyseerd. Zeer belangrijk is het, de juist gecompenseerde shock als zodanig te herkennen, en dergelijke gewonden niet te opereren alvorens bloed is geïnfundeerd. Vervolgens worden besproken de risico's van de bloedtransfusie (niet kloppende groep, niet passen binnen dezelfde hoofdgroep,

luchtembolie, „te veel”, geelzucht), en de wijze, waarop transfusievloeistoffen in een operatietoneel moeten worden opgeslagen en gedistribueerd. Tenslotte wordt uitvoerig ingegaan op de bescherming van de nieren tegen de gevolgen van shock en crush en op het remmen van de stofwisseling.

(Een bijzonder prettig leesbaar artikel, zonder onnodige geleerdheid, geheel op de praktijk afgestemd; kennelijk een samenvatting niet alleen van veel literatuur, maar ook van een grote persoonlijke, helder doordachte ervaring. Ref.).

„The resuscitation of battle casualties”, door Col. A. J. Clyne, CBE, BSc, MB, FRCS in „The Journal of the Royal Army Medical Corps”, januari 1957.

v. d. B.

„WAT MOET MIJN ZOON OF DOCHTER WORDEN”

De nieuwe, van talrijke aanvullingen voorzien, druk van de beroepskeuzegids.

samengesteld door

DRA. ARIËTTE SCHIPPERS

Wilt U tijdig in het bezit zijn van deze gids, schrijft U dan nu reeds een bedrag van f 2.75 over op postgirorekening nr. 1872 ten name van Elseviers Weekblad en U krijgt het boekje direct na verschijnen toegezonden.

TEKENINGEN EN SCHETSEN

Wij verzoeken inzenders van artikelen tekeningen en schetsen niet tussen de tekst te tekenen, daar reproductie dan zeer bezwaarlijk of dikwijls niet mogelijk is. Men voege tekeningen en schetsen afzonderlijk bij in O.I. inkt op tekenpapier of calqueerpapier. Men houde er rekening mee, dat tekeningen en schetsen als regel bij reproductie worden verkleind tot ten hoogste 12,5 cm breedte. Letters en cijfers moeten dus zo groot getekend worden, dat ze bij verkleining duidelijk leesbaar blijven. Daartoe moeten ze na verkleining nog ten minste 1 mm hoog zijn.